



T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARDA MÜZİĞİN TERAPÖTİK ETKİSİ

Tolga YAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Turgay AKDAĞOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2024

ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARDA MÜZİĞİN TERAPÖTİK ETKİSİ

Tolga YAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Turgay AKDAĞOĞLU

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2024

KABUL VE ONAY

Tolga YAMAN tarafından hazırlanan “Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklarda Müziğin Terapötik Etkisi” başlıklı bu çalışma, 22.03.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Kemal ÖZAVCI (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Turgay AKDAĞOĞLU (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Bekir TANYERİ

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

22/03/2024

Tolga YAMAN

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* **Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Dr. Öğr. Üyesi Turgay AKDAĞOĞLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Tolga YAMAN

Yüksek lisans eğitimim boyunca görüşlerini, desteklerini ve önerilerini esirgemeyen her zaman anlayış ile yaklaşan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Turgay AKDAOĞLU'na, fikirleri ve tecrübesiyle tezimde bana yol gösteren Sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi KEMAL ÖZAVCI'ya akademik ve teorik açıdan bu çalışmanın gelişmesine katkıda bulunan Sayın. Dr. Öğr. Üyesi BEKİR TANYERİ'ye, kaynak araştırmasında ve halk müziği konusunda birikimlerini benimle paylaşan Sayın hocam Doç. Dr. TOLGA KARACA'ya, araştırmaya görüşleriyle her zaman farklılık katan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Selami AKIŞ'a, değerli hocam Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Tez yazım sürecimde sağladıkları yardım ve desteklerden dolayı Özge PARLAK ve Sedan YAMAÇ'a,

Çalışmamın en büyük etkeni olan, öğretmenlik hayatımı renklendirip hayatıma ılık tutan sevgili özel gereksinimli öğrencilerime,

Ders döneminde sürekli bir arada olduğum kıymetli arkadaşlarım Ahmet Turan YILMAZ ve Damla YILDIZ'a,

Yüksek lisans eğitimimin her aşamasında yanımda olarak vermiş olduğu katkı ve destekten dolayı Duygu VARDI'ya, eğitim hayatım boyunca her açıdan benden desteğini esirgemeyen sevgili ablam Aslı VARDI'ya

En önemlisi bugün burada olmama ve hayatımın her anında yanımda olup maddi manevi desteklerini esirgemeyen değerli Annem; Ayşe Şenay YAMAN, saygıdeğer Babam Vahap YAMAN, sevgili ablam Tuğba YAMAN'a, sevgili amcam Ferit YAMAN'a, kıymetli teyzem Fatma Nesrin ORUÇ'a

Teşekkürü borç bilirim

Anne ve Babama

İthafen

ÖN SÖZ

Müzik, eskiçağlardan bu yana bireylerin, toplumların hayatının bir parçası olagelmiş ve müzik ile duygu, düşünceler anlatılma yoluna gidilmiştir. Müzik ile bireyler yaşadıkları olumlu ve olumsuz olayları anlatma yoluna gitmekle kalmamış, müziği tarih boyunca farklı alanlarda da kullanmışlardır. Bu çalışmada ise, müziğin teröpatik etkilerine yer verilmiş olup özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda müziğin etkilerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bakış açısına yoğunlaşmasının en önemli nedenlerinden biri ise; müziğin eski çağlardan beri pek çok sağlık probleminin tedavisinde kullanıla gelmişliği, müziğin tedavi yöntemleri ile ilgili birçok eser kaleme alınarak, sadece müzik ile ilgili tedavi yapan hastaneler inşa edilmiş olmasıdır.

“Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklarda Müziğin Terapötik Etkisi” başlıklı bu çalışma yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış olup, Giriş dâhil olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı ve araştırmanın öneminden bahsedilmiştir.

İkinci bölümünde ise çalışma ile ilgili olarak kuramsal bir çerçeve oluşturularak; özel gereksinimli bireylerden kısaca bahsedilip, özel eğitimin tarihi gelişimi, ilkeleri, amaçlarının yanın sıra müziğin tarihte tedavi amaçlı kullanılmasından, müziğin teröpatik etkileri ile ilgili yaklaşımlardan ve özel gereksinimli çocuklarda müzik eğitiminden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde, çalışmanın yöntemi, verilerin analizi, verilerin toplanması, çalışma ile ilgili yapılmış olan benzer akademik çalışmalar incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, çalışmaya yönelik elde edilen dökümanlar değerlendirilerek özel eğitim, özel gereksinimli bireylerde müzik eğitimi ve müziğin tarih boyunca tedavi yöntemi olarak kullanılmasından bahsedilmiştir.

Tolga YAMAN

Ardahan-2024

ÖZET

YAMAN, Tolga. Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklarda Müziğin Terapötik Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2024.

Müzik hayatın hemen her alanında insanların hayatına eşlik etmiş ve artık neredeyse hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu durum şüphesiz müziğin insanlara dokunma, onları etkileme ve hızla başka boyutlara taşıma yeteneğine dayanmaktadır. Yüzyıllar boyunca müzik farklı ülke ve kültürlerde yer edinmiş, tedavi aracı olarak kullanılmış ve bazı durumlarda dil farklılıklarından dolayı anlaşılmasa da yaşattığı duygularla başlı başına evrenselleşmiş bir yapıya kavuşmuştur. Bu araştırmanın amacı; müzik eğitiminin özel eğitim ihtiyacı olan çocukların gelişimindeki faydaları ve etkilerini incelemektir.

Müzik eğitimi, engelli bireylerin sosyalleşmesine ve kendini motive etmesine, el ve göz koordinasyonu becerilerini geliştirmesine, grup içinde yer bulmasına, işbirlikçi öğrenme yoluyla sorunlarını çözmesine ve aynı zamanda bilişsel, duyuşsal, zihinsel, dilsel ve psikomotor gelişimlerinin ivme kazanmasına, bilgiyi bütünleştirmesine yardımcı olur demek mümkündür. Müzik eğitimi bu açıdan özel gereksinimli bireylerin sosyal yaşamlarında yarattığı bu gelişim ile çevresine duyarlı ve ilgili bireyler olarak yetiştirilmesini sağlayarak toplumsal hayata dâhil olmalarına yardımcı olmaktadır. Sorumluluk duygusunun gelişmesine sağladığı katkılar; Engelli bireylerin gelişiminde müzik eğitiminin ne denli önem arz eden bir rol oynadığını kanıtlar niteliktedir. Betimsel modele dayalı nitel bir çalışma olan bu araştırma, müzik eğitiminin çeşitli engel gruplarına yönelik gelişimsel katkılarını ele almaktadır. Ülkemizde müzik eğitimi ve engellilik kavramına ilişkin çalışmaların az olması, bu alana yeni bir katkı sağlayabilmesi açısından bu araştırmayı değerli kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın literatüre ve sonraki çalışmalara ışık tutması umut vericidir.

Anahtar Sözcükler:

Özel gereksinimli bireyler, müzik eğitimi, engellilerde müzik eğitimi, zihinsel engelliler, işitme engelliler

ABSTRACT

YAMAN, Tolga. Therapeutic Influence of Music on Kids who Need Special Education, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2024.

Music has accompanied people's lives in almost every aspect of life and has now become almost an integral part of their lives. This quality is undoubtedly based on music's ability to touch people, influence them and quickly transport them to other dimensions. Over the centuries, music has entered different countries and cultures, has been used as a treatment tool, and in some cases, although it cannot be understood due to language differences, it has become a universal structure with its emotions and feelings. The purpose of this research is to examine the effect of music education on the developmental characteristics of children with special education needs.

Music education helps children with special education needs to socialize and motivate themselves, develop hand and eye coordination skills, find a place in a group, solve their problems through collaborative learning, improve their cognitive, affective, mental, linguistic and psychomotor development, integrate knowledge into their lives. The development they provide is to raise people who are sensitive and interested in their environment. It contributes to the development of a sense of responsibility and shows an important dimension of music education in children with special education needs. This research, which is a qualitative study based on a descriptive model, addresses the developmental contributions of music education for various disability groups. Unfortunately, the lack of studies on the concept of music education and special education in our country makes this research valuable in terms of making a new contribution to this field. In this context, it is hopeful that the study sheds light on the literature and future studies.

Keywords:

Individuals with special needs, music education, music education for the disabled, mentally disabled, hearing impaired

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖN SÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	4
KURAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER	4
1.1.1.Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler	5
1.1.2.İşitme Yetersizliği Olan Bireyler	6
1.1.3.Görme Yetersizliği Olan Bireyler	6
1.1.4.Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler.....	6
1.1.5.Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireyler	7
1.1.6.Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler.....	7
1.1.7.Duygusal, Davranışsal ve Uyum Güçlüğü Olan Bireyler	7
1.1.8.Otizm	8
1.1.9.Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli	8
2. BÖLÜM.....	10
ÖZEL EĞİTİM KAVRAMI	10
2.1. ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ.....	10
2.2. ÖZEL EĞİTİMİN AMAÇLARI.....	13
2.3. ÖZEL EĞİTİMİN İLKELERİ	14

3. BÖLÜM.....	17
YÖNTEM.....	17
3.1. VERİLERİN TOPLANMASI	17
3.2. VERİLERİN ANALİZİ	17
3.3. LİTERATÜR TARAMASI.....	17
4. BÖLÜM.....	22
BULGULAR.....	22
4.1. ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARDA MÜZİK EĞİTİMİ	22
4.2. MÜZİK İLE TERAPİ/ TEDAVİ	25
4.3. MÜZİK İLE TERAPİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	32
4.4. ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK VE MÜZİKLE İLGİLİ TERAPİ YAKLAŞIMLARI	35
4.4.1.Orff Müzik Terapi	41
4.4.2.Nordoff-Robbins Müzik Terapi	43
4.4.3.Kreatif Müzik Terapi.....	44
4.5. MÜZİK TERAPİ UYGULAMASINDA TERAPİSTİN ÖNEMİ	45
4.6. MÜZİK TERAPİ UYGULAMASINDA KLİNİK ORTAM	45
4.7. MÜZİK TERAPİ UYGULAMALARINDA YAYGIN OLARAK KULLANILAN YÖNTEMLER.....	46
4.7.1.Analitik Müzik Terapi	46
4.7.2.Bilişsel – Davranışçı Müzik Terapi.....	46
4.7.3.Doğaçlama Müzik Terapi.....	47
4.7.4.Güdümlü İmgelem ve Müzik	47
4.7.5.Yaratıcı Müzik Terapi	48
4.7.6.Müzik Terapinin Kullanım Alanları.....	48
4.8. MÜZİK TERAPİNİN FİZYOLOJİK VE PSİKOLOJİK İŞLEYİŞİ.....	50
4.9. ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN EĞİTİMİNDE MÜZİĞİN VE MÜZİK TERAPİNİN KULLANIMI.....	50
SONUÇ.....	52
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	65

Ek 1. ORİJİNALLİK RAPORU FORMU	65
Ek 2. ETİK KOMİSYON MUAFİYET FORMU	65
ÖZ GEÇMİŞ.....	66



KISALTMALAR DİZİNİ

AMT	Analitik Müzik Terapisi
AMTA	Amerikan Müzik Terapi Derneği
APA	Amerikan Psikiyatri Derneği
BMMT	Benenzon Müzik Terapi modeli
BMT	Davranışsal Müzik Terapisi
BÖP	Bireyselleştirilmiş Eğitim/Öğretim Programı
GİM	Güdümlü(rehberli, yönlendirilmiş) İnceleme ve Müzik
IDEA	Engelli Bireyler Eğitim Yasası
IQ	Bilişsel kapasite
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MTU	Müzik temelli uygulamalar
NRMT	Nordoff & Robbins Müzik Terapisi
Ö.E.M.Ç	Özel eğitime muhtaç çocukların
Ö ÖĞ	Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler
PL	Public law
TDK	Türk Dil kurumu
WMTF	Dünya Müzik Terapi Federasyonu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Özel gereksinimli çocuklara ait fotoğraf.....	5
Şekil 2. Winclesley zekâ skoru tablosu.....	9
Şekil 3. Özel gereksinimli çocukların sınıf ortamı	10
Şekil 4. Özel eğitim hizmeti veren okullarda görev dağılımı	13



TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. IQ düzeyi ve zihinsel engel durumu	6
Tablo 2. Müziğin yaratması beklenen terapötik etkiler	37



GİRİŞ

TDK'ya göre müzik, “*Bazı duygu ve düşünceleri belirli kurallara bağlı bir şekilde seslerle anlatma sanatı*” olarak tanımlanmaktadır (TDK). TDK'nın yanı sıra müzik kavramı ile ilgili pek çok farklı tanımlamalar yapılmıştır. “Eflatun'a göre *tanrının dili*; Weber'e göre *insan ruhunun dili*; Beethoven'e göre ise *tanrısal bir sanat*; olarak tanımlanan müzik ile ilgili Dede efendi şöyle bir tanım yapmıştır; *insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilim*” (Uçan, 1994, s.11) şeklinde farklı pek çok tanımlamalar yapılmıştır. Yukarıda bahsi geçen tanımlara bakıldığında zaman müzik kavramına daha çok tanrısal, ahlaksal anlamlar yüklenmiştir. Oysa müzik eskiçağlardan bu yana bireylerin, toplumların hayatında pek çok görev üstlenmiş olup kimi zaman şöenlerde eğlenmek için kimi zamansa ibadet etmek için bir araç olarak kullanılmış; bireyler arasındaki iletişimin, duygu ve düşüncelerin anlatılmasını farklı ses ve ritimler ile sağlayarak ruhun aynası görevinde üstlenmiştir.

Müziğin bireylerin ve toplumların hayatlarında pek çok rolü olduğu gibi bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde başka bir özelliği daha karşımıza çıkmaktadır. Müziğin tarih boyunca kullanıldığı bu alan sağlık alanıdır. İnsanlar müziğin belirli hastalıklara iyi geldiğine inanarak müzikle tedaviler uygulamışlardır. Müzikle uygulanan tedavi yöntemlerinden olumlu sonuçlar almayı başardıkları gibi bu konu ile ilgili alınan olumlu sonuçlardan ötürü yaşanan dönemin yazarları müziğin tedavi edici özelliklerine yönelik eserler kaleme almışlardır. Bunun yanı sıra özellikle Anadolu coğrafyasında Anadolu Selçukluları ve Osmanlı döneminde sadece müzik ile tedavi hizmeti veren şifahaneler inşâ edilmiştir.

Geçmişte müzik ile tedavi yöntemleri geliştirilmiş olmasına karşın bu yöntemler zamanla unutulmaya yüz tutarak bir nevi rafa kaldırılmıştır. Ancak son zamanlarda bu konu ile ilgili yapılan akademik çalışmaların artması ve müzikle yeni tedavi yöntemlerinin denenerek olumlu sonuçların alınması ile müzikle tedavi yöntemi tekrar gündeme gelmiştir.

Hazırlanan bu çalışmada ise özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda müziğin teröpatik etkilerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmış olup; özel eğitim

ihtiyacı olan çocuklarda müzik eğitiminin çocuklar üzerinde ne gibi sonuçlarının olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Problem durumu

Bireylerde özel gereksinim durumu doğumsal olabileceği gibi daha sonraki yaşamlarında başlarına gelebilecek kazalar ve sağlık problemleri nedeniyle kalıcı ya da geçici engel durumları meydana gelebilmektedir. Böyle bireyler yaşadıkları durumlardan dolayı sosyal hayatta zorluk yaşamamaları ve gündelik hayata kolay adapte olmaları için bazı özel eğitimler görmektedirler. Aldıkları özel eğitimler sayesinde iç dünyaları ile hem de toplumsal hayat ile barışık ve uyumlu bir şekilde yaşamaları sağlanmaktadır. Müzik ise özel gereksinimli bireylerde yeni bir tedavi yöntemi olarak kullanılarak onların iyileşme sürecinin hızlanmasını sağlamaktadır. Hazırlanan bu çalışmada ise özel gereksinimli çocuklar üzerinde müziğin teröpatik etkilerinin neler olduğu, öğretmen(araştırmacı) görüşleri ile ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın problem durumu ise;“Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda müziğin terapötik açıdan olumlu ya da olumsuz etkileri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı

Müzik uzun yıllar boyunca belirli hastalıkların tedavisinde kullanılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Ayrıca müzik bireylerin sosyal hayata adapte olmasında etkin rol oynayan bir unsur olduğu için özel gereksinimli bireyler ve çocuklarda da olumlu etkilerinin olacağı öngörülmektedir. Hazırlanan bu çalışmanın amacı “müziğin özel gereksinimli çocuklarda teröpatik etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu sebeple çalışmada; özel gereksinimli çocuklarda müziğin teröpatik etkilerinin olumlu/olumsuz yöndeki tesirinin varlığı vedâhi çocukların müzik eğitiminden sonra sosyal hayata adapte olurken terapötik etkilerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın önemi

Müziğin sosyal hayata pek çok olumlu etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak müzik sadece bireylerin duygu ve düşüncelerini dolaylı yolla anlatması ile sınırlı olmayıp bireylerin sağlık problemlerinin düzelmesi konusunda da etkin bir rol oynamaktadır. Özel gereksinimli çocuklarda müziğin terapötik etkisi başlıklı bu çalışma

ise; özel gereksinimli çocuklarda müziğin terapötik etkilerinin neler olduğunu ortaya koyarak gelecek yıllarda müziğin terapötik etkileri ile ilgili yapılacak olan diğer akademik çalışmalara yol göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü zamanla unutulmuş olan müzikle tedavi yöntemlerinin günümüzde tekrar araştırmacıların gündemine gelmesi ile birlikte farklı alanlardaki etkileri de incelenmeye başlanmıştır. Bu alanlardan biri de özel eğitimidir. Özel eğitimde müziğin terapötik etkilerinin kullanılması ise özel gereksinimli bireylerin fiziksel, duygusal ve akademik açıdan başarılarının artmasına yardımcı olan kanıtlanmış bir yöntemdir. Ülkemizde henüz tam anlamıyla kullanılmaya başlanmaması bu araştırmayı özel eğitimin gelecekteki gelişimi açısından önemli kılmaktadır.



1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde özel gereksinimli bireyler, özel eğitimin tarihi gelişimi, amaçları, ilkeleri, engelli bireylerde müzik eğitimi, müziğin tarih boyunca tedavi yöntemlerinde kullanılması ve müziğin teröpatik etkilerine yönelik yaklaşımlardan bahsedilecektir.

1.1. ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER

Özel gereksinimli bireyler, normal bir şekilde gelişimini devam ettiren bireylerden farklı olarak; zihinsel, görme, işitme ve bedensel eksiklikleri olan ve bunların yanı sıra; dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, dil ve konuşma konusunda zorluklar yaşayan, üstün zekâlı veya otistik olan bireyler, özel gereksinimli bireyler olarak tanımlanmaktadır (Hekim, 2017, s.29).

Özel gereksinimli bireyler bir veya birden çok sağlık problemi açısından yaşadıkları eksikliklere göre isimlendirilmektedirler. Bunlardan bazıları şöyledir;

- “ Zihinsel engelli bireyler,
- İşitme engelli bireyler,
- Görme bozukluğu olan bireyler,
- Bedensel engelli bireyler,
- Konuşma ve dil güçlüğü çeken bireyler,
- Belirli öğrenme güçlüğü olan bireyler,
- Duygusal, davranışsal ve uyum güçlükleri olan bireyler
- Otistik özelliklere sahip bireyler,
- Üstün zekâ ve yeteneklere sahip bireyler”,

şeklinde gruplandırılmaktadırlar (Yıldırım Doğru, 2013, S.56; Cavkaytar, 2013, s.13).



Şekil 1. Özel gereksinimli çocuklara ait fotoğraf

Kaynak: Araştırmacıya ait eğitim fotoğrafı.(fotoğrafta yer alan öğrenci ve velilerinden izin alınarak kullanılmıştır.)

1.1.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Bazı bireylerde doğumsal anomaliler sonucu ortaya çıkan zihinsel işlevlerde yetersizlikler, kavrama güçlükleri kendini ifade edememe kavramsal açıdan yaşanan zorluklar, kendini ifade etmede gerçekleşen zorluklar, sosyal ve bilişsel açıdan uyum sağlama konusunda yaşanan zorluklar bireyler için engel durumu teşkil etmektedir. Zihinsel engel durumu kendi içinde belirli gruplara ayrılmaktadır; *hafif, orta, ağır ve ileri derece ağır zihinsel engellilik* şeklindedir (Yıldırım Doğru, 2013, s.45; Ataman, 2003, s.13; Cavkaytar, 2013, s.87). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin engel durumu düzeyini belirleyen temel ayırım bilişsel kapasiteleridir. Bilişsel kapasite bireylerin günlük ve okul hayatlarında akranlarıyla eş zamanlı ve koordineli eğitim alıp alamayacaklarını, toplumsal hayatta karşılaşılabilecekleri zorluklar karşısında sergileyecekleri tavırları, iletişim kurma ve sosyalleşme becerilerinin düzeyini belirler. Bilişsel kapasite (IQ) düzeylerine göre bu bireylerin hangi kurumda eğitim görebilecekleri ve zihinsel engel durum düzeylerinin hangi puan aralığında değişim gösterdiğini aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak görmek mümkündür (Şahin, 2020, s.238).

Tablo 1. IQ düzeyi ve zihinsel engel durumu

IQ	IQ Düzeyi ve Engel Grubu	Eğitim Görebileceği Kurum
110-90	Normal Zekâ Düzeyi	Normal akran eğitimi
89-70	Sınırdaki Zekâ (Ağır Öğrenir)	Normal akran eğitimi
69-50	Hafif Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Kaynaştırma Eğitimi - Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
49-35	Orta Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Özel Eğitim Sınıfı veya Kaynaştırma Eğitimi - Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
34-20	Ağır Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği	Eğitim Uygulama Okulu – Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
19-0	Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Engelli	Klinik Bakım - Evde Bakım

Kaynak: Şahin, 2020

1.1.2. İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

Bireyler yaşadıkları hastalık, kaza veya doğuştan gelen problemler nedeni ile işitme yetilerini kısmen ya da tamamen kaybedebilmektedirler. İşitme yetisi olmayan bireyler konuşma ve diğer bireyler ile iletişim kurmakta yaşadıkları problemler nedeni ile eğitim hayatı, sosyal hayata adapte olma gibi pek çok konuda olumsuzluklar yaşamaktadırlar. (ASHA, 2007, s.d) Bu durum işitme engelli bireylerin özel bir eğitim verilerek iletişim kurmalarını kolaylaştıracak parmak alfabesi olarak da adlandırılan işaret dilinin yaygınlaştırılmasının önemini ortaya koymaktadır. Bu sayede işitme engelli bireylerin iletişim kurmaları sağlanarak topluma ve sosyal hayata adapte olmaları kolaylaştırılabilir.

1.1.3. Görme Yetersizliği Olan Bireyler

Bireylerin, bir veya iki gözünde tam ya da kısmi görme kaybının olması görme engeli olarak adlandırılmaktadır. Görme yetersizliği de diğer gruplar gibi ya doğuştan ya da sonradan yaşanan sağlık problemlerinden kaynaklı olabilir. Görme yetersizliği olan bireyler, protez göz takıp aynı zamanda görme kaybı olan, renk körlüğü veya gece körlüğü yaşayan bireyleri kapsamaktadır (Yıldırım Doğru, 2013, S.56; Cavkaytar, 2013, s.102).

1.1.4. Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler

Bedensel yetersizliği olan bireyler genellikle kas, iskelet ve eklemlerden kaynaklanan doğumsal veya daha sonra yaşanan kazalar ve hastalıklara bağlı özel gereksinimlere sahip bireylerdir. Bireylerde fiziksel engel olarak adlandırılabilenimiz

bu durum bireylerin kas sisteminin bozulmasına bağlı ortaya çıkıp; *doğuştan gelen fiziksel engellilik, kaza ve hastalıklara bağlı fiziksel engellilik* şeklinde gruplara ayrılabilir (Erkan, 1990, s.5).

1.1.5. Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireyler

Dil ve konuşma yetersizliği olan bireylerin herhangi bir sebepten dolayı konuşamaması veya akıcı bir şekilde konuşmasında sıkıntılar yaşaması durumudur. Dil ve konuşma yetersizliği olan bireyler de kendi aralarında belirli gruplara ayrılmaktadır; karşısındaki kişiyi duyabilen ama konuşamayan, yaşadığı sağlık problemi nedeni ile gırtlakını aldırانlar, konuşmak için belirli aletler kullananlar, kekeleyerek konuşانlar, afazisi olan bireyler, dil, dudak, damak ve çene yapılarında bozukluk olan bireyler şeklinde gruplandırılmaktadırlar (Öztürk, 2011, s.46).

1.1.6. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler

Bazı bireyler öğrenme konusunda belirli güçlükler yaşamaktadırlar. Amerikan Psikoloji Derneği (APA)'ya göre üç çeşit özel öğrenme güçlüğü mevcut olup şu şekilde sayılabilir (Cleveland Clinic, 2023, s.d);

- Okuma güçlüğü (dyslexia).
- Yazma güçlüğü (dysgraphia).
- Matematik güçlüğü (dyscalculia)

Akranlarından çoğu zaman belirgin ölçüde geride seyreden bu bireyler, özel öğrenme güçlüğü olan bireyler(Ö ÖG) olarak adlandırılırlar. Bu özel gereksinime sahip bireyler, okul hayatı ve gündelik hayatta akranlarından belirgin miktarda geride seyreden, dinleme, düşünme, konuşma, okuma – yazma, sayısal analiz yapamama, yazılı ve sözlü dili kullanmada güçlük çekerek psikolojik süreçlerinin bazılarında eksiklikleri olan bireylerdir(APA, 2013, s.d).

1.1.7. Duygusal, Davranışsal ve Uyum Güçlüğü Olan Bireyler

Bireylerin çocukluk yaşlarından itibaren yaşadıkları zihinsel veya duygusal problemler doğrultusunda ortaya çıkan sağlık problemleri onların sosyal hayatta aksaklıklar yaşamalarına neden olmaktadır. Özellikle çevresi ile uyum problemi yaşayan bireyler kendi iç dünyalarında yaşamakta ve dolayısı ile çevreleriyle dengeli bir ilişki kurmakta ve bu ilişkiyi devam ettirmekte zorlanmaktadırlar. Genel olarak bu

hastalıkta bireylerin şikayetleri; memnuniyetsizlik, ağır depresyon, bireysel ve çevresel sorunlardan korkup geri durma, yaşadıkları strese bağlı olarak tırnak yeme, parmak emme gibi fiziksel tepkiler verme veya bazı fiziksel belirtilerin ortaya çıkarak uzun sürmesi bireyin çevresi ve hayattaki başarısını olumsuz yönde etkileyen bir durumdur (Yıldırım Doğru, 2013, s.39; Cavkaytar, 2013, s.57).

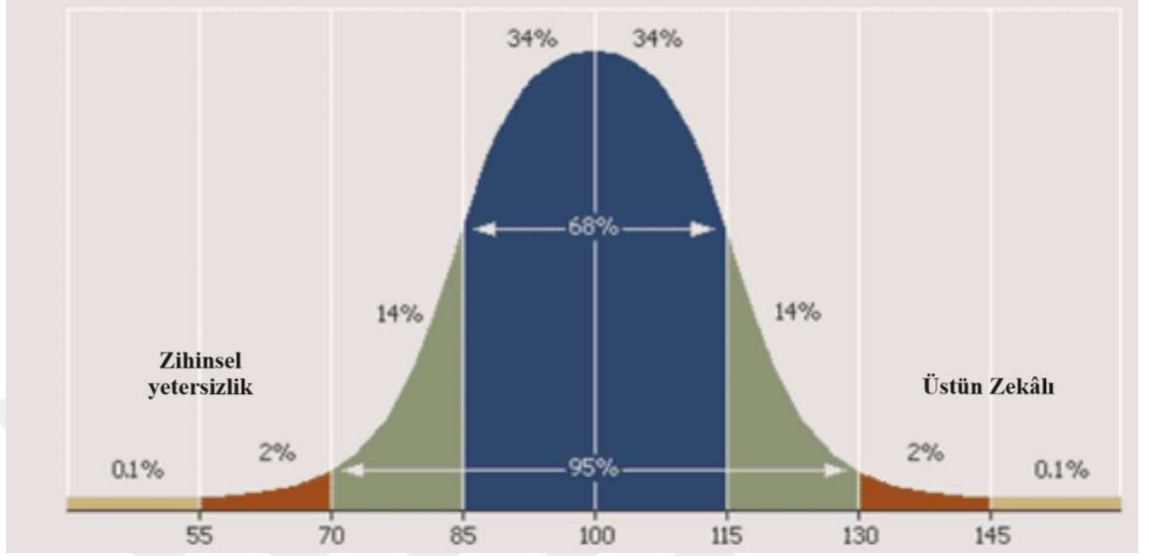
1.1.8. Otizm

Otizm, doğuştan gelen veya bireyde üç yaşına kadar ortaya çıkan genetik bir hastalık olup bireylerin gelişimlerinde sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır. Kısaca gelişimsel bir bozukluk olarak adlandırabileceğimiz otizmin, *“bireylerin beyin yapısını veya beyin işlevlerini sınırlayarak bazı sinir sistemi sorunlarından kaynaklandığı düşünülmektedir”* (Tohum Otizm Vakfı, 2012, s.6). Teknolojik gelişmelere rağmen günümüzde henüz otizme, neyin sebep olduğu tam olarak bilinmemekle beraber bu hastalığın genetik olduğu düşünülmektedir. Otizm ile ilgili pek çok çalışma yapılıyor olmasına rağmen hastalığa neyin sebep olduğu bilinmediğinden ve hastalığın tedavisinin tam olarak nasıl yapılacağı ile ilgili kesin bir yöntem söz konusu değildir. Sadece çevresel etmenlerin otizmi olumlu veya olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Otizmin, bireylerin ailelerinin yaşam şartları ile bir alakası olmadığı bilinmekte ve bu rahatsızlık tüm toplumlarda görülmektedir (Tohum Otizm Vakfı, 2012, s.6). Günümüzde bireylerde zihinsel engellilikten sonra en sık görülen hastalık türü olan otizmin dünyada görülme sıklığı 150/1’dir. Ayrıca otizm kız çocuklarından ziyade erkek çocuklarda daha sık görülmektedir (Tohum Otizm Vakfı, 2012, s.6).

1.1.9. Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli

Bireylerin yaşamlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen diğer engel durumu ise üstün yetenek, üstün zekâdır. Bilimsel olarak “zihinsel” güç olarak tanımlanan üstün zekâ – üstün yetenekli kavramları bireylerin, ortalamanın üzerinde yeteneklerinin olmasının yanı sıra yaratıcı düşünme ve görev sorumluluğunun birleşimidir (Gökdere, 2013: 12; Renzulli, 1999, s.138). Bir bireyin üstün zekâlı olup olmadığını belirlemek için Winclesler Zekâ Skoru Testi kullanılmaktadır. Bu testte bireylerin bilişsel kapasitesi(IQ) ölçülmekte olup, testin sonuçlarına göre zekâ skoru 130’dan yüksek olan kişiler üstün zekâlı kabul edilmektedir. İnsanların %95 normal ve sınırda normal zekâlı

kabul edilirken; %68'i normal zekâ düzeyinde, %2'si ise üstün zeka düzeyinde kabul edilmektedir(Lally, 2019, s.181).



Şekil 2. Winclesley zekâ skoru tablosu

Kaynak: Lally, 2019

2. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİM KAVRAMI

Sosyal yaşamlarında, başkalarının yardımına ihtiyacı olan ve tek başına ihtiyaçlarını karşılayamayan bireyler için geliştirilmiş eğitim program ve yöntemlerine yönelik yetiştirilen personeller aracılığı ile gerekli uygun ortamlarda engel durumu olan bireylere verilen eğitimidir. Bireylerin eğitim esnasında gelişimleri farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı bireyler hızlı bir şekilde ilerleme kaydederken bazı bireyler aldıkları eğitim karşısında yavaş bir gelişim göstermektedirler. Özellikle çevreleri ile iletişim kurmakta güçlük yaşayan özel gereksinimli bireylerin en sık yaşadığı problemlerden biri de iletişim kurma zorluğudur (Yıldırım Doğru, 2013, s.86; Cavkaytar, 2013, s.32).



Şekil 3. Özel gereksinimli çocukların sınıf ortamı

Kaynak: <https://mehmetcanaykutalp.wordpress.com/zihinsel-engelli-bireylerin-egitim-ortamlari/> (Erişim tarihi: 10.02.2024)

2.1. ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Özel gereksinimli bireylere yönelik özel eğitimin tarihine bakıldığında, Rönesans'a kadar özel eğitimle ilgili bir gelişme olmadığı ancak Rönesans'tan itibaren özel gereksinimli bireylere yönelik daha bilimsel ve akılcı yaklaşımların geliştirilmeye başladığı söylenebilir. Pek çok ülkede okuryazarlık oranlarının düşük olması ve fiziksel

gücün okuma ve yazma becerisinden daha önemli olması nedeniyle, hafif zihinsel engelli kişiler, özellikle hafif bedensel ya da hafif mental engelli kişiler, toplumun beklentilerini karşılamakta ve sosyal açıdan yetkin kabul edilmektedir. 19. yüzyıla kadar zihinsel engellilere yönelik eğitimde ciddi ilerlemeler sağlanamamıştır (Sucuoğlu, 2009, s.73). 19. yüzyılda eğitim çalışmaları oldukça önemli olmakla beraber bu yüzyıldan önce Pinel (1745-1826) ve Rush (1746-1813) gibi hümanist olarak bilinen bilim adamları bile zihinsel engellilerin eğitilemeyeceğine inanıyorlardı ve dönemin önde gelen bilim insalarının bile özel gereksinimli bireylerin tedavisiyle uğraşmak istememeleri özel gereksinimli bireyler ile ilgili yapılacak tedavi çalışmalarının aksamasına neden olmuştur (Sucuoğlu, 2009, s.73-74).

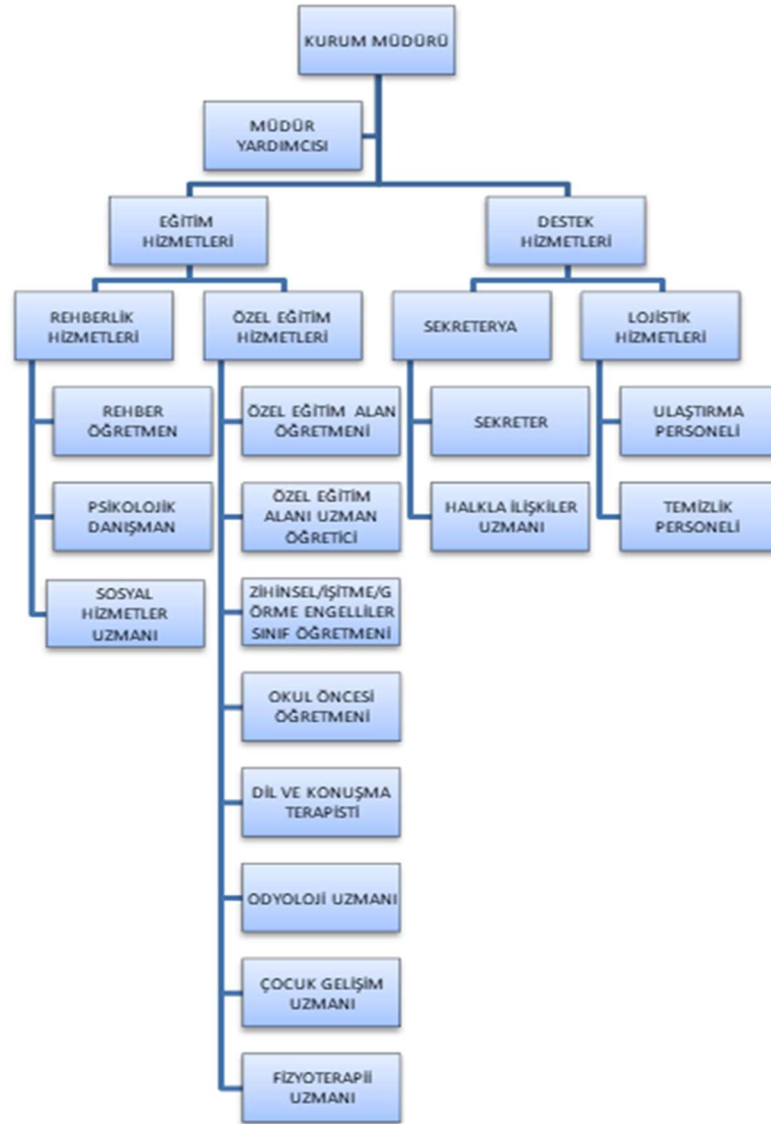
Samuel Gridley Howe(1801-1876) ise özel gereksinimli bireyler ile ilgili yaptığı çalışmalarında “iyileşmeden değil, gelişimden söz ediyordu” (Taylor, 2005, s.32). “Zihinsel engellilerin eğitimiyle ilgili ilk kitap Jean Gaspard Itard (1774-1838) tarafından yazılmış ve 1801 yılında yayımlanmıştır. Zamanın en önemli eğitimcilerinden biri olan Edward Seguin (1812-1881), Esquirol ve Itard'ın çalışmalarına dayanarak çalışmalarını yürütmüş ve zekâ geriliği/idiyotizmin öğretim yöntemleriyle tedavi edilebileceğini ilk söyleyen kişi olmuştur. Payetler, 1837'de Paris'te zihinsel engelliler için özel bir okul açtı; Bu okulda zihinsel engelli bir çocukla yaptığı çalışma Itard tarafından yürütülmüştür (Kaner, 2009, s.58). 1894 yılında zihinsel engelli çocuklara yönelik ilk özel eğitim sınıfı açılmıştır. Yedi yıllık uygulamanın ardından özel derslerin çok başarılı olduğu kanıtlanmış olup; 1950'li yıllara gelindiğinde özel eğitim hizmetleri yaygınlaşmış ve bu hizmetlerden yararlanan öğrenci sayısı artmıştır. Üniversitelerde program geliştirme çabaları artmış ve özel eğitim alanında çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Zihinsel engellilerin eğitimi için ders kitapları yazılmış olup bu kitaplar özel eğitim tekniklerini konu almışlardır (Sucuoğlu, 2009, s.142). “Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Hakkında Kanun (PL 94-142) 1975 yılında çıkarıldı” (Acaroğlu, 2007, s.65). “Bu yasa, engelli bireylerin mümkün olan en kısıtlayıcı ortamda eğitilmesi ve onlara uygun eğitim fırsatlarının sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır” (Cassity, 1990, s.98).

Ülkemizde ise özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi, 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklar için bir okulun açılmasıyla başlamıştır. Daha sonra bu okula görme engelliler bölümü eklenmiş ve okul 30 yıl

hizmet verdikten sonra kapatılmıştır. İzmir Özel Sağır ve Kör Okulu 1921 yılında açılmış ve 1924-1950 yılları arasında Sağlık ve Sosyal Refah Bakanlığı'na bağlı olarak özel eğitim hizmeti verdikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. 1950-1980 yılları arasında ise özel eğitim hizmetleri İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.

İkinci Dünya Savaşı sırasında eğitim sistemimizde danışmanlık fikri ön plana çıkmıştır. Dünya Savaşı'ndan sonra bu yılların müfredatlarında; İnsanlar bireyler arasındaki farklılıklardan ve eğitim ve programların bu farklılıklara göre uyarlanması gerektiğinden bahsetmeye başlamıştır. Marshall Planı kapsamında ülkemize gelen Amerikalı uzmanların eğitim sistemimizde önerdiği çeşitli geliştirme ve yenilik faaliyetleri sırasında, eğitimde ve özellikle eğitimde kullanılmak üzere ölçme araçları geliştirmek üzere 1955 yılında Talim ve Terbiye Kurulu'na bağlı bir Test Araştırma Bürosu kurulmuştur. Bu ofis, özel eğitimde danışmanlıkta bazı ölçüm araçlarına ilişkin çeşitli çalışmalar yapmış ancak daha sonraki yıllarda çeşitli organizasyonel düzenlemeler nedeniyle kapatılmıştır. Özel Eğitim Genel Müdürlüğü, 6 Ağustos 1980 tarih ve 2429 sayılı yetki ile oluşturulmuş ve 27 Şubat 1982 tarihinde daire genel merkezine, 13 Aralık 1982 tarih ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Bir yıl sonra ise 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” ile özel gereksinimli çocukların eğitimine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Özel eğitim ve danışmanlık alanında ülke genelinde artan ihtiyaç nedeniyle hizmetin daha etkin ve kapsamlı yürütülmesi amacıyla 30 Nisan 1992 tarih ve 3797 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca 6 Haziran 1997 tarih ve 23011 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile engellilere yönelik özel eğitimin esasları oluşturulmuştur” (Demir, 2007, s.101). “Sonuç olarak 1889-2000 arası Bu dönem zihinsel engelliler için kurumsal hizmetlerden sosyal hizmetlere, ayrımcılıktan entegrasyon ve destek hizmetlerine geçişi gösteren bir değişim dönemi olarak görülebilir. Bu süre zarfında engelli kavramı, sınıflandırılması, tanımı ve terminolojisinde birçok değişiklik meydana gelmiş ve bu değişiklikler toplumun zihinsel engellilere bakışında da yerini almıştır. Son 25 yılda tıp, psikoloji ve eğitim alanlarında yaşanan gelişmelerin zihinsel engelli bireyler üzerinde ciddi etkiler yarattığı görülmektedir” (Sucuoglu, 2009, s.75). Aşağıdaki şekilde günümüzde ki

şekliyle özel eğitim kurumlarının kabul görmüş hizmet şeması ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır.



Şekil 4. Özel eğitim hizmeti veren okullarda görev dağılımı

Kaynak: Korucu, 2005

2.2. ÖZEL EĞİTİMİN AMAÇLARI

Son yıllarda özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik çok sayıda araştırma yapılmaya başlanmıştır. Özel gereksinimli bireylerin tedavi yöntemleri, eğitim hayatları ve onları sosyal hayata hazırlama konusunda pek çok çalışma söz konusudur. Özel eğitilmiş bireylere yönelik geliştirilen eğitim modelinin amacı onları kendi iç

dünyalarından çıkarmak ve sosyal hayata daha iyi bir şekilde hazırlanmalarını sağlamaktır. Verilen eğitim sayesinde özel gereksinimli bireyler gelişim ve ilerleme sağladıkları gibi bu bireylerde öz güven artışı görülebilmektedir. Göz ardı edilemeyecek en önemli amaçları ise özel gereksinimli bireyleri hayata hazırlamak, meslek sahibi olmalarını sağlamak ve kabuklarını kırıp dış dünya ile uyum ve bağlantı içinde olmalarını sağlamaktır.

2.3. ÖZEL EĞİTİMİN İLKELERİ

Birçok ülke genel kabul görmüş eğitim yasalarını kabul etse de ülkelerinin koşulları, özellikleri ve eğitim politikaları çerçevesinde kendi yasa ve yönetmeliklerini geliştirmektedir. Bu nedenle zihinsel engelli çocukların mümkün olduğu kadar erken eğitimden yararlanması ve ihtiyaçlarına en uygun eğitimi alması için çaba sarf edilmektedir (Mc Millan, 1982, s.64). Amerika Birleşik Devletleri'nde 1990'ların sonlarında yürürlüğe giren ve önceki mevzuattan daha kapsamlı olan Engelli Bireyler Eğitim Yasası (IDEA), bu ülkede ve genel olarak bu yasayla birlikte eğitim üzerinde büyük etki yaratmış olup özel eğitim öğretmenleri, yöneticiler, ebeveynlerin rolleri önemli ölçüde değişmiştir. IDEA Yasası, bu toplumun engellilerin toplumun aktif bir üyesi olabilmeleri için eğitim ve tedavilerine ilişkin görüşlerini yansıtır ve engelli çocukların yaşlılarıyla birlikte kendilerine en uygun eğitimi ücretsiz olarak almaları için çalışır. Bu yasa ülkemiz eğitim sistemine entegre edilirken mümkün olduğu kadar korunmuştur (Sucuoğlu, 2009, s.12). Ülkemizde 2006 yılında kabul edilen ve IDEA kanunundan büyük ölçüde etkilenen son özel eğitim yönetmeliğinin esasları aşağıda açıklanmaktadır:

- *Eğitim her çocuğun en doğal hakkıdır. Engelin türü ve derecesi ne olursa olsun her çocuğun yapabileceği ve başarılı olabileceği bir şey vardır.*
- *Özel eğitime ihtiyacı olan kişilerin eğitime mümkün olduğu kadar erken başlanmalıdır.*
- *Eğitim, her çocuğun okuyabileceği ve başarılı olabileceği konulara odaklanmalıdır.*
- *Özel eğitim genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak sunulmalıdır. Genel eğitimde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların durumuna uygun yöntem, teknik ve donanımlar kullanılmalıdır.*
- *Genel eğitimin bütünlüğü korunurken, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların ihtiyaç duyduğu destek hizmetlerinin uygun zamanında ve üzerinde anlaşmaya varılan eğitim koşulları çerçevesinde sağlanması gerekmektedir.*

- *Ö.E.M.Ç.'nin eğitim ve ileri eğitiminde bireysel farklılıklara özel bir yer ve anlam verilmelidir.*
- *Ö.E.M.Ç.'lere engellilik, türü ve niteliği ne olursa olsun eğitimden yararlanma olanağı tanınmalıdır.*
- *Ö.E.M.Ç'nin eğitimine ve ileri eğitimine özellikle dikkat edilmelidir. Normal akranları arasında. Ayrılık son egzersiz olmalıdır.*
- *Ö.E.M.Ç'lerin eğitim, öğretim, tedavi ve rehabilitasyonunda gerekli tüm hizmetler mümkün olduğunca çocuğun yakın çevresinde, onu ailesinden ve yakın çevresinden ayırmadan sağlanmalıdır.*
- *Özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminin birçok kurumun yakın ve samimi işbirliği ile sağlanabilecek ve başarılabilecek bir eğitim hizmeti olduğu unutulmamalı eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin sağlandığı kurumların iş birliği çerçevesinde yürütülmelidir.*
- *Ö.E.M.Ç.'nin okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim ve yaygın eğitim hizmetleri. Süreklilikten ödün vermeden sonuçlara ulaşmak için yeterli süreyi sağlayacak şekilde yapılmalıdır. Zamanlamada engelliliğin durumu, derecesi ve bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır.*
- *Özel gereksinimli bireylerin ebeveynleri, yasal vasileri ve yakın çevreleri çocukların farklı durumları, özellikleri ve sorunları hakkında bilgilendirilmeli, eğitim ve öğretimde yakın işbirliği sağlanmalıdır. Ebeveyn eğitimi özel gereksinimli bireylerin eğitiminin en önemli parçası olarak düşünülmelidir.*
- *Özel eğitim, engelin türü ve kademesine göre özel bilgi ve beceri gerektiren bir bilim dalıdır. Bu nedenle özel eğitimin her branşında görev yapacak personelin özel olarak seçilmesi ve çalışacakları özel gereksinimli birey gurubuna uygun şekilde eğitilmeleri sağlanmalıdır.*
- *Özel eğitimde özel eğitim almış personelin, yapılacak işin türüne ve zorluğuna göre farklı ücret almasına, bu alanda eğitim almış personelin uzun süre çalışabilmesine dikkat edilmelidir.*
- *Özel eğitim, yeniliklerin ve değişimlerin olduğu oldukça dinamik bir eğitim alanıdır. Bu nedenle yurt içi ve yurt dışındaki özel eğitim kurumları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılarak bilgi-beceri alışverişi sağlanmalı ve eğitim sistemi içinde hayata geçirilmelidir(Çağlar, 1997, s.18-19).*

Engelli bireylerin eğitiminin verimli hale getirilebilmesi için eğitimcilere de büyük iş düşmektedir. Eğitimcilerin gerekli yetkinliğe sahip olmadan özel gereksinimli bireylerin eğitim verimliliğinde yeterli etkiye sahip olmaları mümkün değildir. Bu nedenle özel eğitimde yer alacak öğretmenlerin gerekli donanıma sahip olmaları sağlanmalıdır. Özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerinin iyi analiz edilmesi, yürütme organlarınca belirlenen kurallarda gözden kaçırılan noktaların tespit edilerek iyileştirmesi ve bu sayede özel gereksinimli bireylerin eğitimden sağlayacağı verimin maksimize edilmesi sağlanmalıdır. Özel gereksinimli bireylerin eğitime ulaşmasını

kolaylaştıracak çevresel düzenlemelerin yapılması, eğitim materyallarının özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi ve kolay anlaşılır nitelikte olması, eğitmenin özel gereksinimli bireylerin anlayacağı şekilde sunumu gerçekleştirmesi, verilecek ödevlerin kısa ve basitleştirilmiş hale getirilmesi, akran kaynaşması sağlayacak pozitif sosyalleşme etkinliklerinin derse entegre edilmesi, özel gereksinimli bireylerin eğitimden sağladıkları edinimlerin test edilebilmesi için yapılacak olan değerlendirmelerin bu bireylerin seviyesine yönelik sadeleştirilmiş görsel yada duyuşsal yönergelere dayalı ve akranlarından daha fazla zaman tanınarak yapılması gibi geliştirmeler ve değişiklikler özel eğitimin verimliliğinin ve bu eğitimi veren eğitimcilerin özel eğitime katkısını arttırmaya yönelik etkenlerdir(VanWeelden, 2017, s.29).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada izlenen yöntem, verilerin toplanması, verilerin analizinden bahsedilip çalışma ile ilgili yapılmış olan bazı akademik çalışmalara yer verilecektir.

3.1. VERİLERİN TOPLANMASI

Hazırlanan çalışma nitel araştırma teknikleri ile hazırlanmış olup bir araya getirilen dökümanlar analiz edilerek çalışma tamamlandı.

3.2. VERİLERİN ANALİZİ

Özel gereksinimli çocuklarda müzik eğitiminin etkilerinin neler olduğu ile ilgili toplanan dökümanlar incelenerek analiz edilmiştir.

3.3. LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda özel eğitim, özel gereksinimli bireyler ve özel gereksinimli bireylerde müzik eğitiminin önemi ile ilgili akademik çalışma sayısı giderek artmaktadır. Yukarıda bahsi geçen başlıklar ile ilgili yapılmış olan bazı çalışmalara bu bölümde yer verilmiştir.

Güven (2011), “İşbirlikli Öğrenmenin Kaynaştırma Sınıflarında Müzik Öğretimine Etkisi” başlıklı doktora tezinde; İlköğretim okullarında kaynaştırma ile işbirlikçi müzik öğretiminin öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarına, müzik öğrenme düzeylerine ve sosyal statülerine etkisi belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma daha çok ön ve son test gurubundan oluşan deneysel bir çalışmadır. Araştırma sonunda ise işbirlikli öğrenme yönteminin kaynaştırmanın uygulandığı sınıflarda öğrencilerin müzik öğrenimi başarısına, derse karşı tutumlarına ve kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabulüne olumlu etki yaptığı söylenebilir.

Ceylan (2012), “Okul öncesi çağda işitme engelli çocukların müzik eğitimi yoluyla gelişimsel özelliklerinin tedavi edici bir çalışması” başlıklı hazırlanan yayımlanmamış yüksek lisans tezinde; deney ve kontrol grubu oluşturularak müzik eğitiminin okul öncesi işitme engelli olan çocukların gelişim süreçlerinde müziğin

etkilerini belirlemek amacı güdülmüştür. Oktay ve Aydın (2002) tarafından geliştirilen “*Marmara Gelişim Ölçeği*” ve Malkoç ve Ceylan tarafından geliştirilen “*Müzik Becerilerinin Gelişimini Ölçme Aracı*”nın yanı sıra “*Gözlem Formu*” ve “*Kişisel Bilgi Formu*” da kullanılmıştır. Yapılan araştırmaya göre müzik eğitimi programı ile çocuklarda müzik becerilerini, öz bakım becerileri, fiziksel gelişim, entelektüel, sosyal - dil gelişimini destekleyebileceğine yönelik bulgular bulunurken duygusal gelişimi destekleyebileceğine dair bir kanıt bulunamadı.

Akpınar (2012), “Görme Engelliler için Braille İşaret Sistemi ve Müzik Eğitiminde Kullanılabilirliği” başlıklı yüksek lisans tezinde; Türkiye’de görme engelliler ilköğretim okullarında Braille çizim sistemi hakkında bilgi verilmiş ve bu sistemin eğitime ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirli boyutlarda incelenerek sunulmuştur. Bu çalışmanın görme engellilerin eğitimi açısından eksikliklerin giderilmesi ve mevcut sorunların çözümü konusunda olumlu katkılar sağladığı düşünülmektedir. Araştırmada durumun tespitine yönelik tarama modeli esas alınmış, öğretmen ve öğrencilerin sorunlarının tespitine yönelik anket yöntemi kullanılarak model test edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler frekans ve yüzde tablolarına dönüştürülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye’deki görme engelliler ilköğretim okullarından 16 tanesinde görev yapan müzik öğretmenleri ve bu okullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem 6 müzik öğretmeni ve 73 görme engelli öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; Braille işaret sistemi ile ilgili kaynak ve dokümanların yetersiz olduğu, haftalık ders saatlerinin artırılması gerektiği, bu okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine özel eğitim verilmesi gerektiği ve bu okullarda eğitimin geliştirilmesinin gerekliliği gibi konularda önerilerde bulunulmuştur. Müzik ders planı hazırlanırken görme engelli öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınması sonucuna varılmıştır. (Kullanım 10 Nisan 2015 tarihine kadar yazar tarafından kısıtlanmıştır ve bu nedenle tam olarak erişilebilir değildir.)

Çakır Doğan (2011), “Türkiye’de İlköğretim Düzeyinde Eğitilebilir Zihinsel Engellilere Yönelik Müzik Eğitiminin Durumu ve Müfredat Modeli Önerisi” başlıklı yüksek lisans tezinde; Zihinsel engelli öğrencilere yönelik müzik eğitiminde uygulanan müzik öğretim programının, derslerin işlenişi ve derslerin işlendiği sınıf ortamı açısından durumu değerlendirilerek sorunlar tespit edilmiş ve bu sonuçlara yönelik öneriler sunulmuştur. Bu çalışmada; Türkiye’de müzikal açıdan yetenekli zihinsel

engelli öğrencilere yönelik müzik eğitimi müfredatı, öğretim araçları, enstrümanlar, elektronik cihazlar ve sınıftaki öğretim sürecine ilişkin durumu belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Yapılan ankette yer alan sorular çoğunlukla dereceli ölçek tipindedir (Likert Ölçeği). Elde edilen veriler istatistiksel olarak değerlendirilmiş olup; elde edilen verilerden yola çıkılarak öğretmenlerin mevcut müzik öğretim programı hakkındaki görüşlerine dayandırılan bir öğretim programı modeli önerisi oluşturulmuştur. Model önerisinin geliştirilmesinde İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda'da uygulanan zihinsel engelli ilkökul çocuklarına yönelik müzik eğitimi programları incelenerek araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda bu konuda gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amacıyla tespit edilen sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Yılmaz (2010), "Otistik Çocuklarda Müzik Atölyesi Bağlamında Ortaya Çıkan Sözsüz İletişim İşaretlerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezini Suzanne Maiello'nun doğum öncesi işitsel bellek hipotezine dayandırmıştır. Anne sesinin kendine has bir melodisi, ritmi ve tonu vardır ve bu özellikler çocuğu sözsüz ve dilsel olmayan iletişim kanallarını kullanmaya hazırlar. Müzik aynı zamanda iletişimsel sinyalleri harekete geçiren efektler de yaratır. Melodinin belirsizliği varoluşun en eski izlerini, bireyin işitsel hafızasını harekete geçirir. Müzikal ve işitsel benzerlik, iletişimsel işaretlerin oluşturulmasını kolaylaştırır. Bu araştırma, bir müzik atölyesi kapsamında üç otistik ergenin vaka çalışmalarından oluşmaktadır. Atölye sırasında bu vakalar filme alınmış olup; bu videolar incelenerek, videolarda yer alan her türlü sözel olmayan ve dilsel olmayan iletişimsel işaret bulgularını analiz edilmiştir. Bu bulgulardan elde edilen verilere göre müziğin, sözel ve dilsel olmayan işaretlerin ortaya çıkmasını destekleyerek otizmli bireylere kendilerini ifade etmeleri için yeni bir yol sunabileceği tespit edilmiştir.

Önal (2010) "Otistik Çocuklarda Müzik Eğitimi" başlıklı yüksek lisans tezinde otistik spektrum bozukluğu olan çocukların müzik eğitimine yatkınlıklarını ve müziğe duyarlılıklarını belirlemiştir. Araştırmada yaşına uygun, sözleri basit, melodisi akılda kalıcı olan bir çocuk şarkısı öğretmiştir. "Yaygın Gelişimsel Engelliler İçin Performans Değerlendirme Formu"da yer alan müzik becerileri modülünden ki 16 yetiden dört âdetini kullanmıştır. Öğrenilecek etkinlikler her oturumun sonunda BÖP (Bireyselleştirilmiş Eğitim/Öğretim Programı) üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve

verilerin toplanmasında BÖP formu, BÖP değerlendirme formu ve Müzik Eğitimi Çalışma Sonuç Durum Belirleme Gözlem Formu kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda otizmlı çocuklara bireysel müzik eğitiminin gerekli olduğu ve her otizmlı çocuğa özel müzik eğitimi programının hazırlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Çadır (2008), “Zihinsel Engelli Öğrencilere Yönelik Müzik Terapi Yöntemiyle Oluşturulan Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde; Zihinsel engelli öğrencilere yönelik müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programı kullanılarak, müzik terapisinin zihinsel engelli öğrencilerin başkalarını oyuna davet etme, başkalarına ait nesneleri kullandıktan sonra geri verme, kendilerine verilen görevi tamamlama gibi sosyal becerileri geliştirme öğrenmelerine yardımcı olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Öğretim etkililiğini belirlemek amacıyla tek denekli araştırma modellerinden biri olan Konular Arası Çoklu Araştırma Modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Batı Karadeniz bölgesindeki bir ilde pedagojik uygulamalı okul ve mesleki eğitim merkezine devam eden orta derecede zihinsel öğrenme güçlüğü olan dokuz öğrenci oluşturmuştur. Hazırlanan öğretim programları hafta içi her gün 30-35 dakikalık oturumlarla toplam 5 oturum halinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda müzik terapi yöntemi kullanılarak oluşturulan sosyal becerilerin öğretilmesine yönelik programın etkili olduğu izlenimi doğmuştur.

Berrakçay (2008), “Bir tür yaygın gelişimsel bozukluk olan otizmde müziğin problemli davranışlara etkisi, ritim uygulaması bağlamında 4 örnek olay” başlıklı yüksek lisans tezinde; Başlangıç noktasını, hastalığı tamamen iyileştirmese de müziğin, belirli davranış bozuklukları sergileyen otistik çocuklarda sosyal davranışın düzenlenmesi üzerinde bir etkisinin olup olmadığı sorusu oluşturmuştur. Otizmlı çocukların müzikle ilişkilendirilmesi kapsamında yürütülen ritim çalışmalarının çocuklarda problemli kabul edilen davranışların kontrolünü nasıl etkilediğini anlamak amacıyla 17 çocuk ve 4 otizmlı çocukla haftada bir kez gerilim seansı uygulama çalışması yapıldı. . Bu çalışmanın sonucunda ritim tekrarı egzersizlerinin çocuklarda tekrara bağlı olarak ortaya çıkan problemli davranışların yerini alabileceği sonucuna varılmıştır.

Öner (2006), “Müziğin Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Duyarlılığına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde; Öğrenme güçlüğü olan çocukların müziğe karşı

duyarlılıklarını belirlemek ve müziğin onların dünyasında ne kadar etkili olduğu konusunda bilgi edinmek sorularına yanıt bulmak amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda müzik derslerinin çocukların vermiş olduğu duygusal tepkileri anlamak ve izlemek için önemli bir araç olduğu görülmüştür. Belirlenen örneklem grubuna araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan gözlem formu uygulanmıştır. Sonuçların istatistiksel analizini yaparak “yüzde ve frekans” hesaplamaları yorumlanarak sonuca ulaşılmıştır. Bu çalışmanın temel bulgusu, öğrenme güçlüğü olan çocukların yaklaşık üçte ikisinin müziğe duyarlılık göstermesidir. Yapılan araştırma sırasında uygulamaya konu olan şarkılara öğrencilerin büyük çoğunluğunun eşlik ettiği görülmüştür. Bu bağlamda öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların müziğe karşı beklenmedik bir duyarlılık gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Kurt (2006), “Zihinsel Engelli Çocuklarda Müzik Dinlemenin Öğrenmeye Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde; Dört ila altı yaşları arasındaki orta derecede zihinsel engeli olan çocukların öğrenmesinde müzik aktivitesinin ne gibi bir etkisi olduğunu araştırılmıştır. Araştırmaya konu olan örneklem kümesi; rastgele iki gruba ayrıldı: deney ve kontrol grubu. Araştırmaya dâhil edilen öznelere; İstanbul'daki üç farklı özel eğitim merkezine devam eden orta derecede zihinsel engelli çocuklar arasından rastgele seçildiler. Bu çocukların yaş aralığı araştırmanın amacına uygun olmakla beraber; dört ila altı yaş grubu içerisinde, toplam özne sayısı; 32 (16 kız, 16 erkek) olacak şekilde cinsiyet gözetmeksizin rastgele iki gruba ayrılmıştır. Her iki gruba bir hafta arayla (toplam: dört hafta olacak şekilde), her bir deney grubu için 30 dakikalık bilgisayar uygulaması yapılmıştır; Bilgisayar uygulaması öncesinde özneye beş dakika müzik dinletilmiştir. Araştırmada çocukların öncesi ve sonrası gelişimindeki olası farklılıkları incelemek için Denver II Gelişimsel Tarama Testi kullanılmıştır. Araştırma sonunda yapılan istatistiksel analize göre; Başarı ve isabet oranı değişkenleri açısından iki grup arasında fark bulunmazken, motor becerilerde de anlamlı bir değişiklik gözlenmedi. Deneme sayısı ile doğru cevap sayısı arasındaki ilişkiye bakıldığında ikinci ve üçüncü haftalarda kontrol grubu lehine pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, özel gereksinimli çocuklarda müzik eğitimi, müziğin tarih boyunca tedavi yöntemlerinde kullanılması ve özel gereksinimli çocuklarda müzik eğitiminden bahsedildi.

4.1. ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARDA MÜZİK EĞİTİMİ

Ülkemiz, 20. yüzyılın başlarından itibaren özel gereksinimli kişilerin eğitim ve öğretimine önem vermiş ve bu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik özel ilk ve orta öğretim kurumları açmış ve bu konuda yasal düzenlemeler çıkarmıştır. Son yıllarda entegrasyon/entegrasyon uygulamalarıyla özel gereksinimli bireyler engelsiz akranlarıyla aynı ortamda tam zamanlı veya yarı zamanlı eğitim alacakları sınıflara yerleştirilmekte ve ayrımcı yaklaşımların önüne geçilmektedir. Bu olumlu gelişmelere rağmen özel gereksinimli bireyler, yeteneklerine yönelik destek alma ve yeteneklerine uygun bir eğitim alma konusunda halen bazı zorluklar yaşamaktadır. Bu konular, özel yetenek sınavlarına başvuru hakkında, sınavın şekline ve sınavı geçtikten sonra alınacak eğitimin kalitesine kadar uzanmaktadır. Araştırmalar neredeyse herkesin müziğe tepki verdiğini göstermekte olup; insanların müziğe verdikleri tepkinin yaş, cinsiyet, kültürel altyapı ve gelişmişlik düzeyi gibi pek çok sınırlamayı aştığı iddia edilmektedir (Artan, 2015, s.389). Bu nedenle müzik, normal bireyler için olduğu kadar özel gereksinimli bireyler için de yaşamın her aşamasında önemli ve gereklidir. İlgili alan incelendiğinde özel gereksinimli bireyler arasında müziğin 'eğitim' ve 'sağlık' açısından yeri tartışılmaktadır. Uçaner ve Öztürk'e (2009) göre müzik terapinin insan yaşamındaki olumlu etkileri ve katkıları yadsınamaz. Bu alanda özellikle Avrupa, Amerika ve Güney Amerika ülkelerinde lisans ve lisansüstü düzeyde müzik terapi eğitimi verilmekte, dernekler oluşturulmakta, konferanslar ve bilimsel kongreler düzenlenmektedir. Bu ülkelerde müzik terapisi önemli bir meslek olarak kabul edilmekte ve terapistler kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaktadır. Müzik terapi uygulamalarının çeşitli işlevleri ve yararları olduğu bir gerçektir. Bu uygulamalar ruh sağlığı, psikolojik travma, kişilik bozuklukları, engelli bireylerin yaşam kalitesinin

iyileştirilmesi, yaşlıların toplumla bağlarının korunması ve tedavilerinin yürütülmesi gibi alanlarda etkin ve faydalı kabul edilmektedir. Onkoloji hastalarına uygulanan tedavilerin etkinliğinin artmasında bu bireylerin çektiği ağrıların etkisinin azaltılması ve suçluların topluma yeniden entegre edilmesinde de müziğin terapötik etkisinden yararlanılmaktadır.

Müziği bir “eğitim aracı” olarak gördüğümüzde bu aynı zamanda onu bir “iletişim aracı” olarak görmek anlamına da gelir demek mümkündür. Müziği bir eğitim aracı olarak kullanmak demek; davranışı müzik aracılığıyla değiştirme ve/veya iyileştirme süreci müziğe özgü bilgi ve tesirin paylaşılmasıyla elde edilebilir (Günay ve Özdemir, 2003, s.50). Araştırmacılar; özel gereksinimli bireylerde müziğin önemi, özel gereksinimi olan bireylerin eğitiminde müziğin yeri, özel gereksinimi olan bireylerin tedavisinde müziğin etkileri ve müzik terapi uygulamaları konularında çalışmalar yapmışlardır. Araştırmaların sonucuna bakıldığında müziğin özel gereksinimli insanların hayatında etkili bir rol oynadığı açıkça görülmektedir.

Ülkemizde eğitim/öğretim 12 yıl boyunca zorunlu ve kesintisizdir. 2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı Kanun kapsamında, uzmanlık eğitime ihtiyaç duyan kişilere ilk, orta ve lise düzeyinde zorunlu eğitim verilmekte ve bu eğitim, konusunda uzman kabul edilen okul/kurumlarda, konusunda uzman eğitimciler tarafından verilmektedir. Eğitim kurumlarında özel gereksinimli bireyler; engellilik durumuna ve türüne göre belirlenen sınıflarda kapsayıcı bir eğitim verilerek bu eğitimin sonucunda diploma (üstün yetenekliler dahil) almaya hak kazanmaktadırlar. Engel durum tespiti ve bu tespite göre eğitim alacakları sınıfların belirlenmesi amacıyla özel gereksinimli bireyler eğitim kurumlarına başvuru yaparlar. Bu kurumlarda özel gereksinimli kişilere, başta müzik öğretmenleri olmak üzere, asgari düzeyde ortak bir müzik kültürünün kazandırılması amacıyla “genel müzik eğitimi” verilmektedir. Ancak müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylerin müzik eğitiminde yetkin olup olmadığı ve gerekli ön bilgi ve becerilere sahip olup olmadığı bazı araştırmalara konu olmuştur (Kıvrak, 2003; Turan, 2006; Güven ve Çevik, 2011) ve bu alanda yapısal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu ileri sürülmüştür.

Özel ihtiyaçları olan insanlar arasında müziğin yolunu izleyen Ray Charles, Stevie Wonder, Âşık Veysel, Tony DeBelois, Miguel Tomasın, Joaquin Rodrigo, Jose Feliciano, Andrea Bocelli, Arthur Tatum, Ludwig van Beethoven gibi önemli

müzisyenler, engellerinin hiçbir şeye "engel" olmadığını kanıtlayarak müzisyen olmuşlardır. Yaşam tarzlarında olağanüstü müzik yetenekleriyle tüm engellilerini gölgede bırakmayı başarmışlardır. . Ünlü halk şairimiz Âşık Veysel de karanlık dünyasını müzikle aydınlatarak Türk müzik dünyasında kalıcı izler bırakan önemli bir ozanımızdır. Canlı zihni sayesinde müzisyenler arasında özel bir yere sahip olan George Frideric Handel, 1753 yılında görme yetisini kaybetmesine rağmen konserler vermeye ve performans sergilemeye devam etmiştir (İlyasoğlu, 2003, s.46). Öte yandan eserlerinin benzersiz başarısı, Beethoven'ın iç dünyasını ilk aktaranın kendisi olduğunu gösteriyor demek mümkündür. Müzisyenin kompozisyonları etkileyici olaylara, bireyciliğe ve kişisel özgürlük arzusuna tanıklık etmektedir (Selanik, 1996, s.150). Beethoven'ın bu nitelikleri, işitme duyusunu tamamen kaybedip depresyona girdiğinde zirveye ulaşmıştır.

Özel gereksinimli kişi denildiğinde genellikle aklımıza zihinsel, görme, işitme ve bedensel engeli olan kişiler gelir. Handel, Beethoven vb. Müzisyenler görme ve işitme engellilerin yanı sıra aynı zamanda “üstün zekâlı ve özel yetenekli” sanatçılardı. Müzik sanatının en ünlü “dahi çocuğu” Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791), belki de Tanrı'ya en çok şey borçlu olan bestecidir. O da olağanüstü yetilerinin farkına varmış olmalı ki, diğer bestecilerden farkını bazı kaynaklara göre şöyle açıklamıştır: “Ben de herkesle aynı araçları, aynı dili kullanıyorum; Ancak ortaya çıkan müzik farklı, neden bu değişiklik? Bilmiyorum; Yaratılışın bilinemezliğini ise aynı kaynaklara göre şöyle anlatmaya çalışmıştır: "Nasıl ki gözlerim, burnum başkalarınınkinden farklıysa, yazdığım müzik de farklı olmalıdır" (Mimaroglu, 1999, s.72). Geçmişte ve günümüzde, tüm dünyada ve tarihimiz boyunca üstün zekâlı ve özel yetenekli bireyler her zaman toplumun dikkatini çekmiştir. Bu amaçla devletler bilim, sanat, felsefe, spor gibi alanlarda üstün zekâlı ve özel yeteneklere sahip kişilerden yararlanmak amacıyla özel gereksinimli bu bireyleri eğitim sürecine dâhil etmişlerdir. Tarih boyunca üstün zekâlı ve özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik çeşitli çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu özel bireyler, üstün yeteneklerini çoğu zaman kendi çabalarıyla ortaya koymaktadırlar. Eğitim bu bireyler için en doğru rehberlikliktir. Sosyal yaşama adapte olmuş toplumsal hayatın gerekliliklerini yerine getirebilen ancak toplum tarafından sahip oldukları yetenekleri fark edilemeyen ve öne çıkarılamayan üstün zekâlı ve özel yetenekli kişilerin sayısı yadsınamayacak kadar çoktur (Baykoç Dönmez, 2015, s.361).

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların konservatuarlarda yoğun ve hızlı müzik eğitimi almasına ilişkin 1976 yılında bir kanun çıkarılmıştır. Kanundan yararlanarak önce Oya Ünlü, daha sonra Burçin Büke 1983 yılında bu eğitimi almaya hak kazanmıştır (Tunçdemir, 1996). 7 Temmuz 1948'de üstün yetenekli çocuklar için 5248 sayılı "Harika Çocuk Kanunu" adı altında bir kanun çıkarılmıştır. Söz konusu kanun teklifinin adı "İdil Biret ve Suna Kan'ın Müzik öğrenimi görmek üzere Yurt dışına Gönderilmesi Hakkında Kanun" idi. Çıkarılan kanun kapsamında İdil Biret ve Suna Kan, Fransa'ya, Paris Konservatuari'na gönderilmiştir (Tunçdemir, 2004). Bu yasanın amacı; öncelikle bu iki çocuğun, sonrasında ise onlar gibi nice üstün yetenekli çocukların keşfedilip yurt dışında eğitim görmesini sağlamaktır.

Ülkelerin müzik eğitimi açısından gelişmişlik düzeylerini belirlemek için genel, amatör ve mesleki müzik eğitimi düzeyleri bir bütün olarak değerlendirilir (Say, 2002b, s.361). Bu düzeyler farklı bakış açılarıyla geliştirilir, yaklaşırlar ve tartışılır. Müzik, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde başarıyı getiren bir gereklilik olduğundan özel eğitim alanı açısından önem arz etmektedir. Müzik eğitiminde özel gereksinimli bireylere yönelik çalışmalar bu alan için yeni sayılmakla birlikte, konu üzerinde yoğun araştırmalar ve geliştirilme çabaları devam etmektedir.

4.2. MÜZİK İLE TERAPİ / TEDAVİ

İnsanların doğumundan ölümüne kadar hayatlarının her anında karşılaştıkları bir kavram olan müzik için pek çok tanım yapılmıştır. Uçan'a (1997) göre müzik; Bir amaç ve yöntemle bir araya getirilen ve belli bir güzellik anlayışına dayanan, duygu, düşünce, kavram ve izlenimlerin seslerle aktarılmasına hizmet eden estetikler bütünü; olarak ifade edilebilir (Eren 2016, s.66). Müzik; Başlangıçtan günümüze kadar insanlar ve toplumlar tarafından kendilerini ifade etme, kendilerini tanımlama, açıklama yapma ve birbirleriyle uzlaşma sağlama gibi durumlarda kullanılmıştır. Duygu ve düşüncelerin konusu olan müzik, ifade gücü nedeniyle benzersizdir (Angı, 2013, s.61). Ayrıca müzik; İnsanların zihinsel ve ruhsal gelişimi, kültürel olgunluğu ve uygar yaşamı için oldukça önemlidir (Yener, 2011, s.120). Geçmişte müzik esas olarak eğlence amaçlı kullanılsa da araştırmalar, etkilerinin yalnızca bireyin ruh halini iyileştirme ve onları eğlendirmeye ilgili olmadığını göstermiştir. Öyle ki bilim insanları müziğin fiziksel

sağlığımız ve zihnimiz üzerindeki olumlu etkilerini araştırmalarıyla ortaya koymaktadırlar (Ticker, 2017, s.1).

Müzik yüz yıllardır eğlence, inanç, toplulukları kitlesel olarak bir araya getirme ve kaynaştırma, duyguları ifade etme, pazarlama, reklam gibi çok çeşitli amaçlarla kullanılmasının yanı sıra tedavi amaçlı olarak da kullanılmaktadır. Çünkü müzik, ruh hali iyi ya da kötü olsun, insanları her açıdan büyülemeye ve hayatlarına bir anlamda yön vermeye devam etmektedir. Müziğin insanlar üzerindeki etkilerini araştırma ve uygulama konusu haline getiren müzik terapi; İnsanların fiziksel, psikolojik ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla müzik ve müzik etkinliklerinden yararlanan bir bilim dalıdır (Kor ve Adar, 2016, s.192). Müzik terapisinin birçok farklı disiplinle işbirliği yapması nedeniyle literatürde farklı tanımlara rastlamak mümkündür; örneğin, Bruscia'ya (1986) göre “Müzik terapisi; danışanın refahını artırmak, sürdürmek ve yeniden sağlamak için müzik deneyimlerinin kullanıldığı kişilerarası bir süreçtir” (Bruscia, 2016, s.317).

Müzik terapi kavramı kaynaklara göre farklı ifadelerle karşımıza çıkmaktadır. Bu ifadeler arasında müzik terapi, müziğin terapötik etkileri, müziğin terapide kullanımı, müzikle müdahaleler, müzikle rehabilitasyon, müzikle tedavi gibi küçük farklılıklarla da olsa benzer anlamlarda kullanılan ifadeler bulunmaktadır. Dündar'a (2011) göre müzik terapi ile müzikoterapi aynı anlama gelirken, Tağtekin Sezer, Sezer ve Toprak (2015) da müzik terapi ile müzoterapiyi farklı adlandırmış; müzik terapiden müziğin medikal kullanımı açısından bir araç olarak bahsederken, müzikoterapiyi ise “bir müzik aktivitesinin psikodinamik, hümanist ve kişiler arası yaklaşımları esas alınarak, bir müzik terapisti tarafından bireysel veya grup olarak uygulanmasıdır” şeklinde tanımlamıştır (Tağtekin Sezer, Sezer ve Toprak, 2015, s.168). Tez yazım dilinde herhangi bir karışıklığa yol açmamak ve tez genelinde dil birliğini sağlamak adına bu farklı ifadelerin “müzik terapi” ile ifade edilmesi uygun görülmüştür.

Amerikan Müzik Terapi Derneği (AMTA) müzik terapisini şu şekilde tanımlamaktadır (1997): “Müzik terapisi; “Özel gereksinimli olmayan ve özel gereksinimli olan kişilerin fiziksel, bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için müzik ve müzikal etkinlikleri kullanan köklü bir sağlık uzmanlığıdır” (Bruscia, 2016, s.314). Dünya Müzik Terapi Federasyonu'na (WMTF) (2011) göre “Müzik terapisi; bireylerin, grupların, ailelerin veya toplumların fiziksel, sosyal, iletişimsel, duygusal, zihinsel ve

ruhsal sağlıklarını iyileştirmek, refahlarını sağlamak ve yaşamlarını en üç düzeye çıkarmak için müzik ve unsurlarının tıbbi, eğitimsel veya günlük bağlamalarda yaşam kalitesini arttırmak amacıyla profesyonel olarak kullanımıdır” (WMTF, 2021, s.d.). Görüldüğü üzere müzik terapinin tanımı konusunda farklı bakış açıları bulunmaktadır. Farklı disiplinleri kapsaması müzik terapinin birçok farklı bakış açısı ile tanımlanmasına olanak sağlamıştır. Müzik terapinin tanımı yapıldıktan sonra bu aşamada müzik terapinin bileşenlerine değinilecektir. Müzik terapinin üç temel bileşeninden bahsetmek mümkündür. Bu bileşenleri; danışan(lar), terapist ve müzik olarak sıralamak mümkündür (Bruscia, 2016, s.36). Bu temel bileşenlerden sonra amaç, çevre, araç ve gereçler gibi daha birçok bileşenenden bahsetmek mümkün olmakla birlikte konunun çerçevesinin net kavrana bilmesi açısından gereklidir. Terapötik sürecin vazgeçilmez bileşenlerinden biri olan terapistin en genel anlamıyla psikoterapi açısından tanımından bahsedilecek olunursa; Belirli bir konuda belirli bilgi ve becerilere sahip olan ve uzmanlığını danışanına yardımcı olmak amacıyla sunan, danışanını tanıyarak onun perspektifinden bakmaya, danışanının problemlerini-gereksinimlerini profesyonel bilgi ve görüşleri ışığında tespit ederek bu ihtiyaçlara uygun tedavi protokolleri geliştirmeye çalışan kişi, demek mümkündür (Öztürk ve Ayhan, 2021, s.136).

Bir kişinin terapist konumundaki rolünü yerine getirebilmesi için, önerdiği terapötik yaklaşımın sorumluluklarını üstlenebilecek uzmanlığa sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla terapistin eğitim ve becerileri müzik terapisti olarak rolünün sınırlarını belirlemede en önemli kriterler arasında yer almaktadır. Kısaca bir kişinin müzik terapisti olarak adlandırılabilmesi için kendi alanında gerekli eğitimi alması ve belirli bir kurum veya otorite tarafından “eğitilmiş profesyonel” olarak tanımlanıp, tanınması gerekmektedir (Bruscia, 2016, s.70). -72). Bahsi geçen bu müzik terapi eğitiminin içeriği dahilinde; müzik, psikoloji, biyoloji, sosyal bilimler, davranış bilimleri gibi dersler bulunmaktadır. Bu eğitim sadece derinlemesine müzik çalışmasını içermemekte, aynı zamanda kursiyerin kendisini ve başkalarını gözlemleyerek analiz etmesini de teşvik etmektedir (AMTA, 2022, s.d.). Bu bilgilerden yola çıkarak müzik terapistinin birçok alanda yetkin ve donanımlı olması gereken bir kişi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Müzik terapistlerinin donanımlarının fazla olması onlara pek çok farklı alanda uygulama yapma ve çalışma olanağı sağlar. Müzik terapistinin yer alabileceği kurumlar

arasında; psikiyatri hastaneleri, toplum ruh sağlığı tesisleri, rehabilitasyon merkezleri, gündüz bakım merkezleri, huzurevleri, okullar gibi kapsamlı merkezlerin yanı sıra özel muayenehaneler bulunmaktadır. Ayrıca müzik terapistleri; meslek etiği ve kapsamında psikiyatrik bozuklukları, bilişsel ve gelişimsel bozuklukları, konuşma ve işitme bozuklukları, fiziksel engelleri ve nörolojik bozuklukları olan yetişkinlere ve çocuklara da hizmet vermektedir. Müzik terapistleri, genellikle müzik terapisi ortamı bağlamında her danışanın amaç ve hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunan disiplinler arası bir ekibin üyeleridir (AMTA, 2022, s.d.). Farklı alanlarda çalışabilen ve birçok donanıma sahip olan müzik terapistleri, danışmanlık sürecinde müziği kullanırlar. Hatta Buser, Flannery, Bently ve Gladding (2005); Bireylerin müzikle olan yakın bağlantıları göz önüne alındığında, terapistlerin müziği, diğer terapötik tekniklerle etkili bir şekilde erişilemeyen duyguların keşfedilmesi ve anlaşılması gibi duygusal ve zihinsel düzeylere erişim için bir araç olarak kullandıklarını öne sürmüşlerdir.

Araştırmacılar, müzik terapinin, müzik dışı hedeflere ulaşmak için etkili bir araç olarak kullanımının ötesinde; danışmanlık sürecinde müziğin kullanımının ırk, etnik köken, yaş, cinsiyet veya yetenek gibi bireysel farklılıkların yarattığı sınırları aştığını belirtmişlerdir. Bunun aynı zamanda terapist ile danışan arasındaki bağın kurulmasına da yardımcı olacağını dile getirmektedirler. Danışmanlık ilişkisindeki olası kültürel engellere rağmen, danışma sürecinde müziğin varlığı, müzik terapistine danışanlarıyla ilişkiler kurma fırsatı sağlar ve aralarında güçlü bir aidiyet ve kabul duygusunu teşvik eder (Dediego, 2015, s.2; Skudrzyk, Zera, Mcmahon, Schmidt, Boyne ve Spannaus, 2009, s.256).

Müzik terapi, terapist-danışan ilişkisi açısından iki farklı grupta incelenir. Bu iki kategoriden biri aktif müzik terapi, diğeri ise pasif müzik terapidir ve bu iki grup farklı kaynaklarda alıcı olarak da anılabilir. Aktif müzik terapi modelinde danışan sürece aktif olarak katılır, şarkı söyler, bir müzik aleti çalar ve bir şekilde müzikle ilgili yeni deneyimler yaratması ve bu deneyimleri anlatması teşvik edilir. Pasif müzik terapisi modeli, yani alıcı müzik terapisi, danışanın yalnızca “canlı” veya önceden kaydedilmiş müziği dinlemesini ve sürece aktif olarak katılmamasını, yani yalnızca alıcı bir rol üstlenmesini içerir (Kenyon, 2007, s.219). Görüldüğü gibi müzik terapide terapist-danışan ilişkisi açısından aktif ve pasif sınıflandırmanın yanı sıra “müziği yaşamının” farklı yolları da bulunmaktadır. Bunlar;

- Doğaçlama
- Rekreasyon
- Kompozisyon
- Dinleme;

olarak sıralanmıştır. Doğaçlama yaparken tavsiye alan birey; şarkı söylerken veya bir müzik aleti çalarken hissettiğı melodiye, ritmi veya şarkıyı yaratır. Rekreasyon deneyiminde danışan; Daha önce bestelenmiş müzikleri öğrenir, söyler, çalar ve kendisine sunulan müziğı model olarak yeniden üretir. Beste deneyiminde terapist danışanı ile birlikte çalışarak; şarkı bestelemek, şarkı sözü yazmak, enstrümantal melodiler bestelemek, ses kayıtları hazırlamak gibi birçok müzik ürününün yaratılmasına yardımcı olur. Son olarak, dinleme deneyimi sırasında tavsiye alan birey müziğı dinler ve deneyime sessizce ve diğerk müzik dışı yöntemlerle yanıt verir. Metodolojiler olarak adlandırılan diğerk yöntemler, sağlanan güvenli ortamda dinletilen müzik ile kelimelerle ifade edilmesi güç duyguların açığa çıkarılmasını hedefler ve belirli bedensel tepkileri gözlemlemeyi amaçlar (Bruscia, 2016, s.127-130-135). Danışanın iyileşme sürecinin bir parçası olarak doğaçlama, dinleme, besteleme, icra etme, şarkılar kullanılmakta olup; bütün olarak bunlar terapistin danışana kendini ifade etme ve gerçekleştirebilmesi için sunduğı yardım halatıdır; denebilir (Ruud, 2008, s.57).

Yukarıda bahsedilen müzik terapi uygulaması, farklı gelişim alanlarında aynı anda yürütölmesi ve birden fazla ihtiyaca cevap verebilmesi nedeniyle disiplinler arası bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aşamada müzik terapisi tek bir gelişim alanında çalışmaz, daha ziyade müziğın merkezde olduğı etkinliklerle müzik dışı diğerk tüm alanlarda değışiklik yaratmayı amaçlar (Katuřić ve Burić, 2021, s.68). ; Pellitteri, 2000, s.383-384). Örneğın bir müzik terapisti; Dil gelişiminin bir parçası olarak kelimelerin doğıru telaffuzuna yönelik etkinlikler yapabilir, sosyokültürel ve kişilerarası becerilere odaklanabilir, kaba ve ince motor becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler gerçekleştirebilir veya müzikal ve bilişsel olmayan sorular üzerine çalışmalar yürütebilirler. Problem özme yetisi, sıralı kavram dizilerine yeni madde ekleme yetisi, doğıru ve yerinde yanıtlar verebilme yetisi geliştirmesini sağlayarak bu bireylerin günlük diyaloglar kurabilmesini amaçlar. Yine müzik aracı olarak kullanılan şarkılar, kavramları sıralamak ve sınıflandırmak gibi ezber becerilerinin öğrenilmesinde

anımsatıcı bir araç görevi görebilir veya bir sesi bir kavramla veya belirli bir vücut hareketi ile ilişkilendirerek çağrışımsal öğrenmeyi kolaylaştırabilir. Bu özellikleriyle müzik deneyimleri, danışanlarda kinestetik-işitsel ve görsel duyular yoluyla çoklu uyarılar yaratarak ve çoklu nörolojik yolları aktive ederek öğrenmeyi hızlandırır (Joseph, 1990; Katušić ve Burić, 2021, s.68).

Müzik terapisinde birbirinden farklı çok sayıda tanım söz konusu olup, terapist-danışan ilişkilerinin ve müzikal deneyim durumlarının çeşitliliği müzik terapisinin uygulanma sürecinde de karşımıza çıkmaktadır. Yaklaşım, yöntem, model, teknik gibi ifadelerde ki küçük ayrıtlıklar bu çeşitliliği doğurmaktadır. Ayrıca dayandıkları teoriye veya işbirliği yaptıkları disipline (davranışsal, eğitimsel, nörolojik, psikanalitik gibi) bağlı olarak farklı isimler alan ve içlerinden bir kısmı süreci nasıl ele aldıklarına göre isimlendirilen müzik terapi yaklaşımları da (yaratıcı, doğaçlamaya dayalı ve yönlendirilmiş görseller gibi) söz konusudur. Bazı yaklaşımlar kurucularının adını alırken (Nordoff & Robbins, Orff, Benenzon gibi), bazıları da dayandıkları kavram veya gruba göre (aile temelli, topluluk, kültür) isimlendirilir.

Bu yaklaşımlardan bazıları daha fazla kabul görmesine ve üzerlerinde daha fazla uygulama ve araştırma yapılmasına rağmen bazıları diğerlerine göre daha küçük bir coğrafi alana yayılmıştır. Müzik terapisine dair yaklaşımların, tanımların ve uygulamaların farklılıkları ile kabul görme oranlarındaki farklılıklar bu konuda genel geçer bir sınıflandırma yapılmasını gerekli kılmıştır. 1999 yılında 10. Dünya Müzik Kongresi sırasında bazı müzik terapi yaklaşımları dünya çapında kabul gören yaklaşımlar listesine dahil edilmiştir. Daha sonra bu yaklaşımlar üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. 1999 yılında kabul edilen başlıca yaklaşımlar şunlardır: Analitik Müzik Terapisi (AMT), Güdümlü(rehberli) İmgeleme ve Müzik (GİM) ve Türkçede güdümlü imgeleme ve müzik şeklinde ifade edilen Nordoff & Robbins Müzik Terapisi (NRMT), Davranışsal Müzik Terapisi (NRMT). BMT), Türkçede davranışsal müzik terapisi şeklinde ifade edilen bir terapidir. Ülkemizde de kullanılan Benenzon Müzik Terapi modeli (BMMT) kabul görmüş müzik terapi yöntemlerinden biridir.

1999 yılında düzenlenen bu konferansta yaklaşımların yaratıcıları ve isim babaları yaklaşımlar hakkında sunumlar yapmışlardır. Konferans içeriğine bakıldığında; Rolando Benenzon kendi adını verdiği "Benenzon Müzik Terapisi" yaklaşımını anlatırken, bu yaklaşımı literatüre kazandıran Helen Bonny "Yönlendirilmiş İmgeleme

ve Müzik" ile ilgili bir sunum yaptığı görülmektedir. Yine aynı konferansta, davranışsal müzik terapisini literatüre kazandıran Clifford Madsen, Nordoff & Robbins müzik terapi yaklaşımının kurucularından Clive Robbins kendi modelini bizzat anlatanlardan olurken, analitik müzik terapi yaklaşımını Mary Priestley yerine J. Th. Eschen sunmuştur. (Sesler: Müzik Terapisi için Dünya Forumu, 2021, s.d.). biridir. Dünya Müzik Terapi Kongresi'nde tartışılan ve kabul edilen müzik terapi yaklaşımlarının yanı sıra farklı yaklaşımlar çeşitli şekillerde tartışılmakta ve yeni müzik terapi yaklaşımları ortaya çıkmaktadır. Tartışmaya açılan tanımlamalara örnek verecek olursak; Wigram, Pedersen ve Bonde (2002) müzik terapi yaklaşımlarını;

- 1) Analitik odaklı müzik terapisi(Priestley modeli)
- 2) Rehberli görseller ve müzik(Bonny modeli)
- 3) Yaratıcı müzik terapisi-Nordoff & Robbins müzik terapisi (Nordoff-Robbins modeli)
- 4) Müziğe verilen fizyolojik tepkiler
- 5) Davranışsal müzik terapisi
- 6) Müzik ve şifa
- 7) Ücretsiz Doğaçlama Terapisi – (Alvin Modeli)
- 8) Tıpta müzik şeklinde sınıflandırmaktadır.

Darrow (2004) müzik terapi yaklaşımlarını üç temel kategori altında sıralamıştır. Bunlar;

- 1) Müzikle Eğitimde Kullanılan Yaklaşımlar başlığı altında (a) Orff Müzik Terapisi (Müzik Terapisine Orff Yaklaşımı) (b) Dalcroze Müzik Terapisi (Müzik Terapisine Dalcroze Yaklaşımı) (c) Kodaly Müzik Terapisi (Müzik Terapisine Kodaly Yaklaşımı) müzik terapisi) (d) Kindermusik ve müzik terapisi
- 2) Psikoterapötik Yaklaşımlar başlığı altında temel kabul görmüş yaklaşımlar (a) Gündümlü İmgeleme ve Müzik-Bonny Modeli (b) Nordoff & Robbins Müzik Terapisi) (c) Müzik Terapisine Psikodinamik Yaklaşım (d) Müzik Terapisine Davranışsal Yaklaşım
- 3) Müzik terapisinin medikal kullanımına dayanan yaklaşımlar başlığı altında (a) Sağlıklı bireylerde müzik terapisi (b) Nörolojik müzik terapisi (c) Biyomedikal müzik terapisi olarak sınıflandırılır.

Yukarıda bahsedilenlerden farklı olarak Bruscia (1988), doğaçlama müzik terapisi yaklaşımları arasında serbest doğaçlama terapisini, analitik müzik terapisini ve Orff müzik terapisini sıralar; Diğer yazar Ruud (2008) da makalelerinde topluluk müzik terapisi yaklaşımından bahsetmiştir. Yaygınlık açısından belli sınırlar içinde kalsa da Benenzon (2007) kendi adını verdiği Benenzon Müzik Terapi yaklaşımını (The Benenzon Müzik Terapi Modeli) sunmakta ve bu yaklaşım kabul gören yaklaşımlardan biridir. Görüldüğü gibi müzik terapi yaklaşımları birçok kaynakta farklı şekillerde ele alınmakta ve sınıflandırılmaktadır.

4.3. MÜZİK İLE TERAPİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Müzik ile tedavinin tarihi inanlığın kendisi kadar eski kabul edilmektedir. Araştırmalara göre bulunan ilk müzik aleti 40000 yıl önceye dayanmakta olup bu aletin dini ritüeller ve tıbbi tedavi amaçlı ritüellerde kullanıldığı tahmin edilmektedir (Killin, 2017, s.222). Örneğin; Eski Yunanlılar arasında müzik, ruhun eğitimi ve arınması için önemli bir unsur olarak görülüyordu. Antik Yunan'da Müzik; Epilepsi, depresyon, melankoli, mani, felç, dil tutulması, ateşli hastalıklar, romatizma, çeşitli ağrılar ve veba gibi hastalıklara iyi geldiğini gösteren veriler bulunmaktadır (Birkan, 2014, s.37).

M.Ö. 5000-6000 yıllarına tarihlendirilen duvar resimlerinde dans eden insan figürleri, müziği tedaviyle birleştiren en eski çizimler olarak kabul edilmektedir. Mitolojiler açısından bakıldığında Apollon'un, Yunan mitolojisinde müzik ve sağlık tanrısı olarak kabul gördüğü bilinmektedir. Aynı zamanda bir hekim olan Hipokrat (M.Ö. 460-M.Ö. 370) müziği hastalıklarının tedavisinde kullanmış, Kindi (MS 801) ise müziğin akıl hastalıkları olan kişilerde etkili olduğunu bildirmiştir. Geride bıraktığı olumlu etkilere baktığınızı biliyoruz. Ünlü filozof ve bilim adamı Farabi (MS 870 – 950) “Zihnin Anlamı (Meaning of Intellect)” adlı eserinde zihnin ruh ve yeteneklerin potansiyelinin birleşimi olduğundan ve müziğin ruhu etkileyerek zihnin işleyişini değiştirerek geliştirdiğinden bahsetmektedir (Altaev, 2020, s.79). Müziğin zihne olan etkilerinin yanında birçok hastalığın tedavisinde kullanıldığını dile getirmiştir (Albasan ve Deliduman, 2016, s.148; Doğan, 2006, s.64). Dahası; Boethius'un (MS 480-562) tercüme ettiği, müziğin melankoli, umutsuzluk ve deliliği dengeleme veya iyileştirmedeki rolü üzerine eski Yunan yazılarından geliştirilen çeviriler mevcut olup; bu çeviriler müziğin insanları hem iyi hem de kötü yönde etkileme yeteneğine sahip

olduğu fikrini sağlam bir şekilde ortaya koymaktadır (Byers, 2012, s.32). Bu tür örnekler, müzik ve sağlık alanlarının ne ölçüde etkileşimde veya işbirliği içinde olduğunun göstergesi olarak görülebilir. Eski Mısır, Anadolu, Yunanistan ve Roma'da Bilimsel ve Felsefi Gelişmeler; Ortaçağ Avrupa'sında Hristiyanlığın etkisiyle skolastik düşünceye dönüşmüş ve bu dönem Avrupa'da Karanlık Çağların başlangıcı sayılmıştır. Avrupa'da Orta Çağ'da müzik terapisinin örnekleri sınırlıdır. Bir örnek şöyledir: Serras'ın yazdığı ve 1742'de basılan bir kitapta; 11. yüzyılda tarantula örümceğinin ısırması sonucu oluşan tarantula hastalığı İtalya'da müzik ve dansla tedavi ediliyordu.

Kaynaklarda yer alan bilgilere göre bu hastalığa yakalanan kişiler, müzik olmadan ölene kadar büyük bir acı ve dehşet yaşıyor. Müziği duyduklarında ise yorulana kadar dans ederek terlemekte, sonrasında ise yorgunluktan uykuya dalarak iyileşmektedirler. Bu tedavinin uygulanması için özel şifa verici kompozisyonlar yapılmıştır. Bu bileşikler tarantizm dışında böcek zehirlenmelerinde de kullanılmıştır. Bu tür iyileştirme uygulamalarına: 2-3 gün süren ve yorgunlukla sonuçlanan “katharsis”e arınma denir (Birkan, 2014, s.38). Orta Çağ'da psikiyatrik bozukluklar ve günahların cezalandırılması, şeytanın eline geçmesinin bir işareti veya Tanrı'nın bir lütfu olarak görülüyordu. Aslında birçok ortaçağ toplumunda akıl hastalığı olan insanlara zincire vurmak gibi işkenceler yapılarak toplumdan uzaklaştırılmaktaydılar. Ancak 1560 yılında Avrupada uygulanan tüm bu yanlış inanç ve geleneklerin aksine, o dönemde anadolu topraklarında özel gereksinimli bireyleri müzikle tedavi etme yoluna gidildiğini görmek mümkündür (Bilikiewicz ve Gallus, aktaran Dobrzynska ve diğerleri, 2006, s.48).

Rönesans döneminde müziğin ağrıyı hafifletmek, işitmeyi iyileştirmek, akıl hastalıklarını ve vebayı tedavi etmek gibi bazı tedavi edici etkilerinden bahsedilmiştir (Galińska, aktaran Dobrzynska ve ark. 2006, s.48). Dr. Richard Brocklesby (1749), 18. yüzyılda müziğin etkilerini araştıran bir çalışmada; Melodi, uyum ve ritimden oluşan iç unsurların hareketlerini ve oranlarını dinleyerek beden ve zihin arasındaki içsel uyumu sağlayabileceğini iddia etmiştir. Brocklesby; Ayrıca müziğin tutkularını düzenleyerek ruhsal bozuklukların tedavisinde önemli bir terapötik araç olabileceğini iddia etmiştir (Thaut, 2015, s.154).

Müziğin tedavi edici özelliği dünya çapında yayılmaya devam ettikçe müzik terapisine değinen yayınlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Örneğin müzik terapisine

dair bilinen ilk referans 1789 yılında Columbian Magazine'de yayınlanan " Fiziksel Bağlamda Müzik " başlıklı anonim bir makaledir. Bu makalenin yanı sıra tıp alanında Edwin Atlee (1804), Samuel Mathews (1806) tarafından yazılan ve müziğin terapi etkilerini içeren tezler mevcuttur. Atlee ve Mathews, hastalıkları tedavi etmek için müziğin kullanılmasının güçlü bir savunucusu olan psikiyatrist Benjamin Rush'ın öğrencileridir. Müzik terapisinde kaydedilen ilk sistematik deneyin yanı sıra kurumsal bir ortamda (New York'taki Blackwell Adası) kaydedilen ilk müzik terapisi müdahalesi de 1800'lerde yapıldı (AMTA, 2022, s.d.).

Avrupa'da müzik terapi ile ilgili araştırmaların olumlu sonuçlarına binaen müziğin tedavi ettiğine inanılan hastalıkların sayısı da artmıştır. Örneğin Ak'ın (1994) çalışmasında; Fransa'da müzik terapinin 20. yüzyıla kadar olan gelişmelerini ve uygulamalarını anlattı ve müzik terapiyi çeşitli hastalıklarla ilişkilendirdi. Bunlar tezde; “epilepside müziğin kullanımı; melankolide müzik terapisi, akıl hastalıklarında müzik terapisi; katalapside müzik terapisi; sıtma ve ateş için müzik terapisi; “Nikris, afazi ve felç hastalıklarında müzik terapisi, şiddetli arzuların bastırılmasında müzik terapisi ve müziğin kan dolaşımına etkileri” olarak sınıflandırılır.

1900'lü yıllarda müzik terapi ile ilgili çalışmaların artması nedeniyle çeşitli yöntemler geliştirilmiş ve hastaların tedavisinde farklı teknikler uygulanmıştır. Ruhsal hastalıklar, otizm, kardiyoloji bölümü hastalıkları ve cerrahi müdahaleler öncesinde ve sonrasında müzik terapi kullanımının tedavinin başarısında önemli bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldırım, 2021, s.492). Müzik terapisine olan bu artan ilgi, çok uzun sürmeyen birkaç derneğin kurulmasına yol açtı. Bunlardan ilki, 1903 yılında Eva Augusta Vescelius tarafından kurulan “Ulusal Müzik Terapileri Derneği” idi. Onu takiben 1926 yılında Isa Maud Ilsen “Hastanelerde Ulusal Müzik Derneği”ni kurdu; Bir başka girişim olarak Harriet Ayer Seymour, 1941 yılında Ulusal Müzik Terapi Vakfı'nı kurdu. Adı geçen kuruluşlar, müzik terapisi alanında ilk dergi ve kitapların basılmasına ve ilk müzik terapi kurslarının düzenlenmesine vesile olsa da, müzik alanında tıbbi bir alan olarak terapötik müziğin yeni bir dal olmasına kapı açmaya yetmemiştir. (AMTA, 2022, s.d.).

1920'lerde Willer Van de Wall adında bir Doktor New York eyalet hastanelerinde ve hapishanelerinde müziğin terapötik etkileri üzerine deneysel araştırmalar yapmış olup bu araştırmalar Amerika'da yapılan ilk klinik araştırmalar kabul edilmektedir. Dr.

Wall, çalışmalarında müziğin insan ruhu üzerinde sakinleştirici bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Amerika'da müzik terapi alanında ilk sayılan Wall'un çalışmalarının yanı sıra, müzik terapi yöntemlerine ilişkin bilimsel araştırmalar da II. Dünya Savaşı sonrasında başlamıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında yaralı askerlerin tedavi sürecinde müzik terapinin kullanımı ile 1947 yılında Michigan devlet hastanesinde resmi olarak ilk kez tedavi programına dâhil edilmiştir. (Gençel, 2006, s.698-699). Ayrıca 1937 yılında Amerika'da müzik terapistleri, psikiyatristler ve diğer bir grup uzmanın New York hastanelerinde ve cezaevlerinde müzik terapisinin kullanımını tartıştığı bir panel düzenlenmiştir. (Davis, 1997, s.68).

Günümüzde dünya genelinde müzik terapi alanında birçok çalışmanın yapıldığını, hatta üniversitelerin bu alanda akademik eğitimler verdiğini görmekteyiz. Akademik eğitimin yanı sıra farklı ülkelerde müzik terapi alanında birçok derneğin oluşturulduğu ve bu derneklerde eğitimin yanı sıra tedavi amaçlı çalışmaların da yürütüldüğü söylenebilir. Bir diğer hizmet olarak ise toplumdaki bireylerin ruh ve beden sağlığının iyileştirilmesine yönelik farklı müzik terapi derneklerinin yürüttüğü proje çalışmalarından bahsetmek mümkündür. Bu dernekler arasında en aktif organizasyon 1997 yılında kurulan, kısa adı AMTA olan Amerikan Müzik Terapi Derneği'dir (Adar, 2016, s.140-141; Horuz, 2013, s.35). Dünya çapında 300'den fazla üniversitede müzik terapi alanında lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi verilmektedir. Yukarıdaki paragraflarda da belirtildiği gibi müzik terapi eğitimi birçok farklı alanda ders almayı gerektirmektedir. Eğitim içeriği 4 yıllık lisans eğitiminde 3 ana bölüme ayrılmaktadır. Müzik eğitimi, klinik eğitimi, müzik terapi eğitimidir. Eğitimin ders içeriği ise; müzik eğitimleri (seslendirme, enstrüman, müzik tarihi vb.), klinik eğitimler (psikoloji vb.), genel eğitimler (biyoloji, sosyoloji vb.), müzik terapi eğitimleri (yöntemler, klinik uygulama vb.) ve staj (staj, süpervizyon vb. sırasında alınan dersler) şeklinde ayrıntılandırılabilir. Oldukça kapsamlı ve yoğun bir eğitimidir. Müzik terapi öğretiminde teorik ve pratik öğretim eşit derecede önemlidir. Her alanda olduğu gibi teorik öğretime dayalı bir uygulama bulunmaktadır (Özyıldız ve Uçaner Çifdalöz, 2019, s.578).

4.4. ÖZEL EĞİTİMDE MÜZİK VE MÜZİKLE İLGİLİ TERAPİ YAKLAŞIMLARI

Şarkı söylemek, dans etmek, ritmi bir arada tutmak; Kendine olan güveni artırarak ve sosyalleşmeyi teşvik ederek bireyin sosyo-duygusal gelişimine olumlu katkı sağlar

(MEB, 2013, s.303). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Özel Eğitimde Müzikal Etkinlikler Kitabı'nda (MEB, 2014, s.5) konunun önemine ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

- Müzikal etkinlikler özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların motivasyonunu artırır.
- Çocuklar duygusal ifade ve tepkiler konusunda deneyim kazanırlar.
- Çocuklar yaşadıkları duygu, düşünce ve olayları kolaylıkla ifade ederler.
- Müzik, çocuklarda stresi azaltmada son derece etkilidir.
- Çocukların özgüveninin gelişmesine yardımcı olur.
- Çocuklar sakinleşir ve huzurlu bir ortam sağlanır.
- Çocukların özgüveninin artmasına yardımcı olur.
- Çocukların dinleme becerileri, işitsel algıları ve dikkat süreleri artar.
- Dili kullanmalarına yardımcı olur.
- Çocukların iletişim, motor beceriler, idrak, öz bakım ve sosyal gelişim yetileri desteklenir.
- Etkili ve yaşam boyu öğrenme müzik aracılığıyla sağlanır.

Çocukların aktif olabilecekleri ve öğretilen bilgileri uygulamalı olarak işleyebilecekleri pek çok eğitim yöntemi mevcuttur. Uçan (1999)'a göre müzik öğretim yöntemlerinden önem arz edenleri şunlardır; a)müzikal işitme-okuma-yazma yoluyla müzik öğretimi, b) hareket/müzikal ritmizasyon yoluyla müzik öğretimi (Dalcroze), c) toplu müzikal şarkı söyleme yoluyla müzik öğretimi (Kodaly), d) müzikal hareket/ritmizasyon, şarkı söyleme-çalma doğaçlama müzik yoluyla müzik öğretimi (Orff) . (Akt. Barışeri, 2013, s.257). Özel Eğitimde yer alan bu müzik eğitimi; öğrenme sürecinde daha aktif katılım, çoklu algı deneyimleme, uygulama, modelleme ve daha fazla bireysel ilgi anlamına gelir (Thompson, 1999, s.7-9). Perry (1995), öğrenme güçlüğü olan çocukların müziğe diğer akranları gibi tepki verdiklerini ve müziğin diğer bireylerle iletişim aracı olarak kullanılan bir köprü sağladığını belirtmektedir. Alvin (1998) öğrenme güçlüğü olan çocuklarda müziğe olan ilgiyi ele almakta ve travmatik bir süreç yaşanmadığı sürece müzik aktivitelerinden yararlanabileceklerini belirtmektedir. Youngshin (2004, s.321-339), Nordoff-Robbin müzik terapi tekniğini anlatan kitabında özel gereksinimli bireylerin müziğe tepkilerini ritmik eşlik, konsantrasyon, dinleme sırasındaki duygusal tepkiler, konuşma faktörleri ve müzikle

hareket, iletişim kurma becerisinde gelişim olarak sıralamaktadır. Öte yandan öğrencinin okulda müzik yoluyla kazanacağı deneyim öncelikle akademik değil, sosyal bir deneyimdir. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yayınlanan Özel Eğitim Programına göre özel eğitimde müzik eğitiminin amaçları şunlardır; başarı, motivasyon, eğlence, yaratıcı ifade, duygusal tepkilerin yaşanması, stresin azaltılması, sakinleşme, dinleme becerisinin geliştirilmesi, algısal işitmenin geliştirilmesi ve dikkat süresinin artması, dil becerilerinin gelişmesi ve hareketliliğin artması, öz bakım ve günlük yaşam becerileri kazanımı, psikomotor becerilerin gelişimi, sözlü ve yazılı anlatım becerisi gelişimi (MEB, 2008, s.5). Eğitim alanında müzik terapisi, özel gereksinimli kişilerin yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olan ve bunun için özel eğitimi bir araç olarak kullanan bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir (Sze ve Yu, 2004; Youngshin, 2004, s.321-339).

Tablo 2. Müziğin yaratması beklenen terapötik etkiler

Müzik ve Terapötik Etki	Terapötik Etkiye Örnek
Müziğin Duygusal Davranışlarla İlişkisi	Sakinleşme, gerginleşme, gevşeme, öfke, üzüntü,
Müziğin Duyusal Gelişime Etkisi	İmgelem gelişimleri, ifade geliştirme,
Müziğin Davranışa Etkisi	İstendik davranış geliştirme, farkındalık,
Müziğin Hareketle İlişkisi	Kaba ve ince motor kaynaklı hareketlere etki,
Müziğin Nörolojik Değişim/Gelişimle ilişkisi	Müziğin bir hafıza odacığı oluşturması, olay ve durum üzerinde bir anı geliştirme, sıralama bilinci, bilişsel kazanımlar,
Müziğin Bilinçaltıyla İlişkisi	Yaşanmışlık/bastırılmışlıkların açığa çıkması,
Müziğin Beceri Gelişimine Etkisi	Sosyal, dinleme, dikkat becerisi,
İstendik Hareketle Müziğe Tepki	Dans etme, ritmik hareket, mırıldanmak,
Bedenin Müziğe Fizyolojik Tepki Vermesi	Hormonsal reaksiyonlar,
Bedenin Müziğe İstem Dışı Olarak Hareketle Tepki Vermesi	Sallanma, irkilme,

Kaynak: Rynkiewicz, 2005'den çevrilerek hazırlanmıştır.

Yeni Zelanda Ulusal Müzik Terapi Organizasyonu üyesi L.Stanley, müzik terapisinin eğitimsel yönünü “özel gereksinimli bireylerin eğitiminde, müziğin müzikal olmayan eğitimsel amaçlarla kullanılmasıdır” (Stanley, 2020) olarak tanımlamıştır. Ancak özel eğitimde yapılan her müzik çalışmasının müzik terapisi olarak algılanmaması gerekmektedir. Zevk, başarı, tanınma, koordinasyon, güven ve sakinlik duyguları müziğin terapötik etkileri arasındadır. Hedefe dayalı kazanımlar terapinin lokomotif faktörlerindendir. Dil gelişimine yardımcı olan uygulamalar, motor gelişimini sağlayan bütünsel çalışmalar ve trafik gürültüsü gibi uyarıcı etkisi yüksek daha spesifik

alanların tedavi edilmesine olanak sağlayan çalışmalar müziğin terapötik kullanımına örnek olarak gösterilebilir. Normal müzik eğitiminin genel amacı; müzik bilgi ve becerilerini geliştirmek üzerine odaklıdır. (Öner, 2014, s.32). Müzik terapinin özel eğitimde kullanımı ise, müzik yoluyla müzik dışı yetiler kazanmayı amaçlamaktadır. Bu alanda uygulanacak yardımcı unsurlar;

- Ritim,
- Şarkı söyleme,
- Grup çalışmaları,
- Dinleme ve dokunmaya dayalı algılama çalışmaları,
- Hayal gücü çalışmaları,
- Dans ve hareket çalışmaları.

Literatür incelendiğinde, özel eğitim alanında yapılan terapötik müzik ile eğitim çalışmalarının, terapistler ve öğretmenler tarafından yürütülen, öğrenme güçlüğü olan kişilerin duygusal algılarını ve motor becerilerindeki duygusal deneyimlerini geliştirmeye yönelik ritmik becerileri içeren müzik çalışmalarının, öğrenme güçlüğü olan özel gereksinimli bireylerde duygu durumu, zihinsel gelişim ve davranış etkilerine odaklandığı görülmektedir. (Heckelman, 1969, s.277; Atterbury). 1983, s.259-270; Grant ve Lecroy, 1986, s.2-9).

Özel eğitimde gerçekleştirilen bütünleştirici ve grup çalışmaları müzik ve dans etkinlikleri gibi hareket ve ritmik kombinasyona dayalı çalışmalardır. Bu da bireyin sosyalleşmesini teşvik eder. Noens (2006, s.621-632), gelişimsel engelli çocukların çoğunluğunun günlük iletişim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli doğal sözel becerilere sahip olmadıklarına dikkat çekmektedir. Dil ve konuşma becerilerinin eksikliği ve mutizm de iletişim ve sosyalleşme becerilerinin kaybına yol açabilir. Bu aşamada iletişim araçlarının gelişmesinde, bireyin sosyalleşmesinde, motor beceri ve davranışlarının gelişmesinde ve bireyin günlük yaşama hazırlanmasında müzikle oluşturulan terapötik etkinin önemi daha da etkili hale gelmektedir. AMTA verilerine göre; “Müzik terapisi, müziğin bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal ve/veya bilişsel gelişimine katkıda bulunmak amacıyla kullanılmasıdır. Müzik terapisinin uygulamaları şu şekilde gerçekleştirilebilir; enstrüman çalmak, şarkı söylemek, bir müzik eseri dinletmek, bir müzik parçası yaratmak, müziğe uygun hareketler yapmak.

Müzik terapisi küçük çocuklarda, yaşlılarda, duyu bozukluğu olan kişilerde, hastalarda (örneğin şiddetli ağrısı olanlarda) ve özel ihtiyaçları olan kişilerde kullanılır. Özel gereksinimli bireyler arasında müzik terapisinden en çok yararlanan gruplar otizm spektrum bozukluğuna sahip olan bireyler, zihinsel yetersizliği olan bireyler, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu olan bireylerdir” (Akt: Alaner, 2002, s. 235). “Günümüz Türk özel eğitim sisteminde müziğin terapötik etkilerini müzik eğitmenleri, özel gereksinimli çocuklarda motor, iletişimsel, bilişsel ve sosyal becerilerin gelişimini desteklemek için müzik etkinliklerini kullanırlar” (Alaner, 2002, s.242). Özbey'in de belirttiği gibi: Dans ve hareket terapisi sayesinde çocuğun fiziksel farkındalığı arttırılabilir, bedeni ve davranışları üzerinde daha etkili kontrol sağlanabilir ve çocuk eğitimsel açıdan daha kolay yönlendirilebilir (2009, s.214-215).). Özel eğitimde kullanılan müzik terapinin ve sağlanacak terapötik etkinin aşağıdaki alanlarda daha işlevsel olduğu belirlenmiştir:

- Kaba ve ince motor becerilerini geliştirmek,
- Odaklanma sürelerinde artış sağlamak,
- Beden farkındalığını geliştirmek,
- Sosyal becerilerin geliştirilmesi,
- Sözlü ve sözsüz iletişimi geliştirmek,
- Okul öncesi ve temel eğitim kavramlarının öğrenilmesini kolaylaştırmak,
- Benlik kavramının geliştirilmesi,
- Davranış bozukluğu kabul edilen tekrarlayıcı davranışları değiştirip ortadan kaldırmak,
- Kaygıyı, öfkeli davranışları ve hiperaktiviteyi azaltmak,
- Görme, duyma, dokunma gibi duyuların koordine edilmesi ve bunların hareket sistemiyle bağlantılı hale getirilmesi” (Çoban, 2005, s.125-126).

Bilen'e (2009, s.25) göre özel eğitimde müziğin tedavi edici ilişkisinden yararlanacak bir eğitimci, ritmik bir enstrüman olarak beden hareketlerini içeren yaratıcı oyunlar hazırladığında müzik, hareket kombinasyonunu harekete geçirerek iletişim becerisi, sosyalleşme, duygu durum kontrolü ve motor hareket gelişimini harekete geçirecektir.

Müzik seçimi de pedagojik müzik terapi süreci için çok önemli bir faktördür. Olumsuz uyarıcı etkisi olabilecek müzikler seçilmemeli, kişiye özel müzik biyografileri

oluşturulmalıdır. Benenzon'a göre müzik terapide çocuğun mevcut ruhsal durumuna uygun müzik parçalarının sunulması gerekir (aktaran Özbey, 2009, s.215). Youngshin'e (2004) göre çocuk kendisini bağırma, fırlatma, çarpma, kendine veya başkalarına zarar verme, kalıplaşmış davranışlar ve sinir krizleri gibi durumlarda bulursa tüm müzikal unsurlar susturulmalı ve terapist/uygulayıcı/öğretmen bireyi motive etmelidir. . Açıklama ve uyarı yapılmalı bu tip durumlarda gerekiyorsa uygulama sonlandırılmalıdır. Çocuğun, dürtüselliğine ve tepkiselliğine rağmen işin tamamlanması talep edilirse uygulayıcı yapılan çalışmadan herhangi bir gelişimsel çıkarım elde edemez. Genel anlamda eğitimsel süreç içerisinde özel gereksinimli birey iletişimden uzaklaşıyorsa sürecin sona erdirilmesi ya da farklı bir yöntemle geçilmesi gerekmektedir (Youngshin, 2004, s.325). Bilen (2009, s.25) şöyle belirtmektedir: “Ses ve beden, çocuğun en doğal enstrümanları olarak kabul edilir ve fırsatların en kısıtlı olduğu durumlarda bile ona müziği içselleştirme konusunda ilham verir. »

P. Nordoff ve C. Robbins'in Özel Eğitimde Müzik Terapisi (1983) ve Engelli Çocuklarda Müzik Terapisi (2004) kitaplarında pedagojik müzik terapi ve MTU unsurlarının müziğin terapötik etkilerine bağlı motor gelişimini sağlamak amacıyla müzik eğitiminde kullanımını aşağıdaki temellere dayandırıldığını görmekteyiz. Özel eğitimde müzik terapisi kullanırken birebir çalışmanın önemi ortaya konmaktadır. Uygulamaya duyarlılığı artırıcı fiziksel egzersizler, ritmik egzersizler ve bireyler arası etkileşimi artıran, güven ortamını güçlendiren müzikli oyunlar ile başlanılmalıdır. Eğitimciler en basitinden en karmaşığına kadar müzik talimatlarını birbiri ardına incelemeye devam etmelidirler. Öğrenci iki veya daha fazla hareketin birkaç kombinasyonunu arka arkaya gerçekleştirebiliyorsa, dikkat düzeyine göre farklı uygulamalara başlanmalı veya doğaçlama, eşlik ve spontan uygulamalarla süreç devam ettirilebilir. Son aşamada öğrencinin bir sonraki aşamaya geçmeye hazır olduğu düşünülüyorsa bu durumda grup çalışmaları ve grup etkinliklerine geçilmelidir. Çalışmanın açılışı her zaman bir merhaba şarkısı ya da sembolik bir ritim oyunu olabilen bir selamlama ile yapılmalı ve veda ile sonlanmalıdır. İkisi arasındaki müzikal bağın başlangıçta ve sonda belirleyici olduğu bu çalışmalarda, mümkün olduğunca az eğitimle koordineli şekilde başlayıp biten süreç sonrasında fiziksel ve zihinsel şekillendirmeye zaman ayrılmalıdır.

Denetim mekanizmasının daha işlevsel olabilmesi için öğretmenin her zaman başka bir yardımcı öğretmeni çalışmaya dâhil etmesi gerekmektedir. Çalışma kazanımları ancak birey süreci içselleştirip kabul ettiği ve güven ortamı geliştirildiği sürece elde edilecektir (Nordoff-Robbins, 1983, 2004). Yapıcı bir müzik terapisi sürecinin devam edebilmesi için öğretmenin aile, kurum ve terapist ile işbirliği yapması gerekir; Gözlem ve analiz notlarının tutulması gereken durumlarda bu notlar paylaşılmalı ve yansıma yoluyla sürecin gelecekte nasıl devam ettirileceği konusunda istişarede bulunulmalı ve yeni stratejilere açıklık sağlanmalıdır. Aslında Amrhein'e (2002, s.7) göre müzik; Ancak kişinin bizzat aktif olarak bunu yapması ve enstrümanla kavraması ölçüsünde içselleştirilebilir. Özel eğitimde müzikle tedavi edici etki yaratmak ve çocukla müzikal bağ kurmak, bu bağı oluşturan ve verdiği eğitimlerle oluşturduğu bağı güçlendiren eğitimler sayesinde özel gereksinimli çocuğa yeni kapılar açılacak ve çocuğun dünyasında farklı bir gelişim sürecini başlatacaktır (Procter, 2018). Ancak eğitiminin özel gereksinimli bireyi çok iyi tanınması, kişinin içinde bulunduğu gereksinim durumuna göre çalışma süresinin değişebileceğini bilmesi ve gereksinime uygun bireyselleştirilmiş bir yöntem geliştirme ilkesinden yola çıkarak işini kolaylaştıracak ve özel gereksinimli bireyin kazanımını maksimize edecek hangi müzikal yolu kullanacağını bilmesi gerekir.

4.4.1. Orff Müzik Terapi

Haz duygusuna bireyin iradesine göre yaklaşılmalıdır. Zevk mutluluk getirir; Mutluluk güven getirir ve kendine güvenen birey iletişim kurar, yani etkileşime geçer ve karşılık verir (Degryse, 2010, s.48-54). G. Orff, bireylerin güven ağı içerisinde yer almaya başladıkça mutluluk duygularının arttığını ve dolayısıyla yetisel gelişimlerinde farklılıklar oluştuğunu belirtmektedir. Gertrude Orff'a (1980) göre müzik ve hareket; Bireyin başka bir bireyle iletişim kurarken yardımcı malzemelerle harekete geçmesini sağlayan, seslerle hayal gücünü geliştiren, bilinci tetikleyen, algılama sürecini güçlendiren en güçlü araçtır. G. Orff'un aynı fikirden hareketle geliştirdiği Orff müzik terapi tekniği, özel eğitimde kullanılan müzik terapi uygulamalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Gertrude Orff, çalışmalarına Orff Schulwerk'in ritim, hareket, dil, melodi ve dans yapısını örnek alarak başlamış olup, tümevarım sürecini gelişimsel engelli ve öğrenme güçlüğü olan kişiler üzerinde kullanmıştır. G. Orff, tekniğin olumlu

sonuçları sayesinde bu terapötik yöntemin kaba ve ince motor yetilerinin kaybı ile fiziksel yetilerde iyileşme için de kullanılabileceğini belirtmiştir (G. Orff, 1980).

1974 yılında Almanya'da G. Orff başkanlığında doğan “Orff-Musiktherapie” hareketi, Paul Nordoff ve Clive Robbins yöntemi gibi müzik terapisinin uzmanlaşmış eğitim ve öğretimdeki öncülerinden olarak kabul edilmektedirler. Konuyla ilgili "Çocuk Gelişiminin Aktif Olarak İlerletilmesi" adlı kitabını 1980 yılında yayımladı. G. Orff'a göre hareketi oluşturan müzik ve ritimin koordineli bir biçimde birleşmesidir. Ritim, hareketlerin birleşiminden oluşan dans müziğini tamamlayan ana unsurdur. Müzik terapi alanında yaptığı çalışmalar sırasında G. Orff, çocuğun var olan becerilerinin iletişim mekanizmasına katkı sağlamayı amaçlamış ve farklı öğrenen bireylerle yaptığı müzik terapi seanslarına odaklanmıştır.

G. Orff ve Münih'teki Orff Müzik Terapi Merkezi'nin çalışmaları üzerinde araştırma yapan Plahl (2007), G. Orff'un uygulamalarını ilk olarak müzik, iletişim ve hiperaktivite sorunu yaşayan bireylerin eğitiminde kullandığını belirterek, Tekniğin terapötik yönünü klinik sonuçlarla kanıtlamış olup, bu sayede birey üzerinde önemli bir etki yarattığını göstermiştir. Voigt'e (2013, s.97-105) göre; Gelişimsel sorunları olan çocuklarda kullanılan bir yöntem olan Orff müzik terapisi, oyunlaştırma ve doğaçlama yoluyla bireylerin hayal güçlerini geliştirmelerine ve bilinç düzeylerini artırmalarına olanak tanımaktadır. Çoban (2005) müzik terapi kitabında özel eğitimde kullanılan müzik terapi uygulamalarına kapsamlı bir şekilde yer verirken, kitabın ilgili bölümünün şaşırtıcı bir şekilde Orff müzik terapi süreciyle ilgili olduğu bulunmuştur. Orff Müzik Terapisi başvuru süreci şu şekilde oluşturulmuştur:

- Ses egzersizleri,
- Farklı konuşmalara sıklıkla bedenle eşlik edebilir,
- Ritmik dans çalışmaları ve taklit teknikleri,
- Müzikli oyunlar,
- Bir müzik aleti çalmak,
- Müzik dinlemek gibi değerlendirilir (Voigt, 2013, s.97-105).

Yani terapi sırasında ritmik müzik, melodik müzik, dans ve hareket eğitimi araçlarını kullanarak bireylerde olumlu bir yaklaşım geliştirmenin mümkün olduğu görülmektedir.

Yine Çoban'a (2005, s.126) göre özel eğitim gerektiren çocuklara yönelik müzik terapi sürecinde;

- Dil gelişimi,
- Sosyal ve duyuşsal gelişim,
- Kavramların gelişimi ve zihinsel gelişim,
- Duyguşsal ve kinestetik motor gelişiminde etkin rol oynar.

Çoban'ın belirttiğı bu gelişimlerin G. Orff'un müzik terapi anlayışıyla örtüştüğünü açıkça görmek mümkündür.

4.4.2. Nordoff-Robbins Müzik Terapi

Günümüzde yaygın olarak kullanılan “Nordoff-Robbins Müzik Terapi Modeli” (NRMTM), uzmanlık eğitimindeki etkinliğı bilimsel olarak kanıtlanmış ve Dünya Müzik Terapisi Konfederasyonu tarafından kabul edilen bir modeldir. Müzik terapisi, hareketliliğı, iletişimi, ikili ve sosyal ilişkileri geliştirirken, kişisel varoluş yolunda bireyin yaşam kalitesini artırır (Nordoff, 1983, s.20-29). Paul Nordoff ve Clive Robbins'e (1977) göre; Birey müzik bilgisine ihtiyaç duymadan birlikte müzik yapıp şarkı söyleyerek kendini gerçekleştirme fırsatı bulur. Paul Nordoff'a (1977, 1983) göre; Her şey müzikal olabilir, önemli olan müzik dışı olanı müziğe entegre etmeyi, birlikte müzik yapmayı bilmektir. Çünkü müzik bireyle aramızdaki bağı başlatır.

NRMTM'ye göre; Müzik başkalarıyla bağlantı kurmanın bir yoludur. Yine ikilinin 1977 yılında yazdıkları ilk eser olan “Engelli Çocuğa Bireyselleştirilmiş Tedavi” başlıklı kitapta; İnsanlar müziğı planlı bir eylem olarak düşünüyor ama müzik iki kişinin konuşması gibi o anda ortaya çıkıyor ve devam ediyor. İletişim kuramayan çocukların müzikle iletişim kurarak konsantrasyon sürelerini artırdıklarını, ifade sorunu yaşayanların ise müzik aracılığıyla kendilerini ifade edebildiklerini belirtmişlerdir.

P. Nordoff, C. Robbins, müzik terapisi sırasında harekete geçen ritim duygusunun, çocuğun sürekli olarak dış dünyadan aldığı ve kişisel farkındalık yolunda devam ettirdiğı doğal öğrenme dürtüsü tarafından motive edildiğini ileri sürmektedir. Youngshin, P. Nordoff ve C. Robbins'in 1977, 1983, 2004 ve C. Robbins'in 1998 tarihli yayınları üzerinde kapsamlı bir literatür çalışması yapmış, yaptığı çalışmaların sonucunda ritim ile birleştirilmiş hareketin bireyler arasındaki iletişimi güçlendirdiğini, bu sayede çocukların kendini ifade edebilme yetilerinin geliştiğini, iletişim aracı olarak

kelimelerin ve işaretlerin yerini aldığını tespit etmiştir ve bunu örneklendirerek daha net anlaşılır hale getirmiştir (Youngshin, 2004, s.330-339).

Aynalama, taklit ve yansıtma, Paul Nordoff ve Clive Robbins'in müzik terapisi çalışmalarında sıklıkla kullanılan tekniklerdir (Youngshin, 2004). Nordoff ve Robbins'e (1977) göre; Gelişim çağındaki bireyler taklit mekanizmaları yoluyla öğrenirken, bilişsel sorunları olan çocuklar bu öğrenme motivasyonundan yoksundur ve sosyal becerileri kazanmakta zorlanmakta, davranış karmaşası nedeniyle edindikleri becerileri nerede ve ne zaman kullanacaklarını bilememektedirler. Paul Nordoff, müzik terapistinin süreci gözlemleyip analiz etmesi ve izleyeceği yolu önceden hesaplaması durumunda bu çocuklara yardımcı olabileceğini vurgulamaktadır (Youngshin, 2004, s.330-339). Özbey (2005, s.49) bu çocukların bu beceriyi gerçekleştirme isteğinin normal şartlar altında olmadığını ancak eğitim yoluyla çocukların kendini ifade etme ve iletişim yetisinin gelişebileceğini belirtmektedir. Tüm bu bahsedilenlerden yola çıkacak olursak özel gereksinimli bireylerin eğitiminde öğretmenin müzik tabanlı uygulamalar(MTU) aracılığıyla öğrenciyle etkileşime geçerek müzikal bir bağ kurması ve müziğin terapötik etkilerinin özel gereksinimli bireyin gelişimini maksimize etmesini sağlaması mümkündür, denilebilir.

4.4.3. Kreatif Müzik Terapi

" "Yaratıcı" müzik terapisi, piyanist, besteci Paul Nordoff ve uzman eğitimci Clive Robbins tarafından 1959-1976 yılları arasında geliştirilen bir müzik terapi modelidir (Öztürk, 2019, s.98). Ancak daha sonra ikilinin çalışmaları ve uygulama tekniklerine Nordoff-Robbins müzik terapi tekniği (model) adı verildi. Yaratıcı müzik terapi modeli NRMT çalışmalarında kullanılsa da bazı müzik terapi ve sanat terapisi çevreleri tarafından bağımsız bir model olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Kelimeyi yaratıcı müzik terapisi olarak tercüme etmek doğru olur. Adından da anlaşılacağı gibi belirli bir yöntem veya modele bağlı değildir. Sürecin bir parçası olarak ve belirli amaçlarla gerçekleştirilen müzik temelli uygulamaların, sürece yardımcı olarak kullanılan ergoterapi ve sanat terapisi modellerinin ortak kullanımını yaratıcı müzik terapisi olarak tanımlamak yanlış olmaz.

4.5. MÜZİK TERAPİ UYGULAMASINDA TERAPİSTİN ÖNEMİ

Ülkemizde müzik terapisti olabilmek için en az sağlık veya müzik alanında lisans diplomasına sahip olmak gerekmektedir. Daha sonra Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanan ve ilan edilen müzik terapi sertifika programını tamamlayarak ve Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanan yeterlilik belgesi alınarak lisans alınması gerekmektedir. Sertifika programlarını başarıyla tamamlayan terapistler genellikle bir veya daha fazla müzik terapi yönteminde uzmanlaşarak o yöntemin/yöntemlerin uygulayıcısı olurlar (Öztürk, 2019, s.129). Müzik terapisi de diğer tedavi yöntemlerinde olduğu gibi yalnızca bu alanda uzmanlaşmış profesyoneller tarafından uygulanmalıdır. Müzik terapisti ünvanını alabilmek için sağlık ve müzik alanlarında eğitim alınarak belirli bir uzmanlığa sahip olunması gerekmektedir. Sadece sağlık ya da müzik alanında eğitim almış olmak müzik terapisti ünvanını almak için yeterli değildir. Terapi seansları, gerekli eğitim sürecini başarıyla tamamlamış kişiler tarafından, danışana yani özel gereksinimli bireye terapistin vereceği tavsiyeler, tedavi edici müzik kullanımı doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Tedavi süreci kayıt altına alınmalı ve sonuçlar bilimsel verilere dayalı olarak yorumlanmalıdır. Müzik terapisinin tamamlayıcı bir tedavi yöntemi olduğu unutulmamalıdır. Tek başına kullanılmamalı, diğer tedavi yöntemlerine ek olarak kullanılmalıdır (Öztürk, 2019, s.130).

Müzik terapi uygulamasında müzik terapistinin rolü en önemli faktörlerden biridir. Uygulanacak tedavi yöntemini belirlemek için danışanın doktoru ve diğer terapistlerle etkileşime girilmelidir. Tedavi sürecinde karşılaşılabilecek zor durumlarla baş edebilmek için kişinin alanında ve uygulanacak yöntemler konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir. Başarılı bir şekilde tamamladığı eğitim ve sertifika programlarını tedavi sürecine doğru şekilde yansıtmalı ve danışanda olumlu değişim sağlamak için gerekli tıbbi ve müzik bilgisini sağlıklı bir şekilde uygulamalıdır (Hillard, 2005, s.269). Tedavinin amacının danışanın veya hastanın hayatını kolaylaştırmak olduğu unutulmamalıdır. Müzik terapisti, müzik terapisinin tek başına yeterli olmayacağını, tamamlayıcı bir tedavi yöntemi olduğunu bilmelidir.

4.6. MÜZİK TERAPİ UYGULAMASINDA KLİNİK ORTAM

Sağlıklı müzik terapi uygulamaları için klinik ortam büyük önem taşımaktadır. Seanslarda uygulanacak yönteme göre odanın genişliği ayarlanmalıdır. Grup oturumları

sırasında herkesin özgürce hareket etmesine olanak sağlayacak alan sağlanmalıdır. Odalarda ses yalıtımının olması da oldukça önemlidir. Seans yapılan binadaki diğer odalarda da terapi verilebilmesi için odanın ses geçirmez olması gerekmektedir. Aletler, nesneler, dekor vb. seans Odasına uygun ve doğru seçilmelidir. Enstrümanların fiziksel yapısına göre bir kısmı odada açık bırakılabilirken bir kısmının da seans sonunda kendi kapalı kutusunda saklanması gerekmektedir. Kullanılacak aletlerin seanstan önce danışan veya hastanın güvenliği ve konforu dikkate alınarak yerleştirilmesi gerekmektedir. Hastane ortamında gerçekleştirilen müzik terapi seanslarında da hijyen ve ses yalıtımı önlemlerinin alınması gerekmektedir (Mağden, 2015, s.27).

4.7. MÜZİK TERAPİ UYGULAMALARINDA YAYGIN OLARAK KULLANILAN YÖNTEMLER

Müzik terapi uygulamalarında kullanılmak üzere birçok yöntem geliştirilmiştir. En sık kullanılan ve geliştirilen yöntemler şunlardır: analitik müzik terapisi, bilişsel-davranışçı müzik terapisi, doğaçlama müzik terapisi, rehberli hayal gücü ve müzik terapisi, yaratıcı müzik terapisi. Bu yöntemler dünyada olduğu gibi ülkemizde de sıklıkla kullanılmaktadır ve hastanın veya danışanın ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir (Köse, 2015, s.87).

4.7.1. Analitik Müzik Terapi

Müzik terapisinin analitik modeli piyanist Mary Priestley tarafından geliştirildi. Uzun yıllar psikoterapi alanında deneyim kazanan Priestley, bu alanı doğaçlama müzikle harmanladı. Elde edilen sonuçları müzik terapi yöntemine dönüştüren analitik müzik terapi yöntemini tanıttı (Sezer, 2019, s.73). Danışanın aktif olduğu bu model doğaçlamaya odaklanmaktadır. Terapist destekleyici veya yaratıcı olabilir. Model doğaçlamaya odaklandığı için yaratılan müzik her yöne evrilebilir. Seans sırasında ve sonrasında terapistin ve danışanın bilincinde istenilen değişiklikleri yaratmayı amaçlar.

4.7.2. Bilişsel – Davranışçı Müzik Terapi

Bilişsel-davranışçı müzik terapisi yöntemi Amerika'da geliştirildi. Yöntem, danışanda olumlu davranış değişikliği yaratmayı ve olumsuz davranışlardan uzaklaşmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Danışanın davranışını kontrol edebilmek için terapistin farklı davranış türleri hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Bilişsel davranışçı

müzik terapisi yönteminde her türlü müzik kullanılabilse de danışan/hastaya uygun müzik formunun seçilmesi sonuçları daha olumlu etkilemektedir. Kullanılacak müzik danışanın/hastanın davranışına göre belirlenir ve istenilen değişiklik sağlandıktan sonra müzik ortamdan kaldırılır (Hakvoort ve Bogaerts, 2013, s.198).

4.7.3. Doğaçlama Müzik Terapi

Doğaçlama müzik terapisi, adından da anlaşılacağı üzere doğaçlama müziğin kullanıldığı tedavi edici bir yöntemdir. Doğaçlama müzik, kalıpları oldukça esnek olan ve müziği üreten kişiye o anki duygularını yansıtabilmesi için yeterli alan bırakan bir müzik türüdür. Doğaçlama müzik terapi yönteminin uygulanma şekli de bu tanımla paralellik göstermektedir. Juliette Alvin'in Freudyen bakış açısıyla geliştirdiği yöntemin temel amacı danışanın kendini özgürce ifade edebilmesidir. Danışan terapistten bir kural ya da sınırlama talep etmedikçe özgürlük devam eder ve kurallar ya da sınırlamalar uygulanmaz. Müziği ifade ederken müzik bilgisi veya becerisinin hiçbir önemi yoktur (Sezer, 2019, s.77). Seans sırasında danışan öncelikle müzik enstrümanı ile ilişki kurar. Daha sonra terapistin enstrümanına odaklanır ve böylece danışan ile terapist arasında terapötik bir ilişki kurulur. Danışan ve terapist müzik üzerinde eşit kontrole sahiptir (Öztürk v.d., 2017, s.121).

4.7.4. GÜDÜMLÜ İMGELEM VE MÜZİK

Güdümlü imgeleme ve müzik yöntemi, 1970'li yıllarda Amerika'da çalışan müzik terapisti Helen Bonny tarafından geliştirilmiş olup, bu modelde seans dört aşamadan oluşmaktadır. Başlangıçta terapist ve danışan herhangi bir konu hakkında bir konuşma başlatır. Bu seansta terapist danışanın iç ve dış dünyası hakkında bilgi almayı amaçlar. Tanışma, konsantrasyon ve rahatlama aşamasında danışanın kötü düşüncelerden kurtulmasına ve daha fazla pozitif enerji yakalamasına olanak sağlanır. Gevşeme egzersizlerinin yapıldığı bu aşamanın amacı danışanın bilinçaltında bastırılan durumların farkına varmasını sağlamaktır. Müzik ve görselleştirme aşamasında danışandan müzik terapistinin seçtiği ve onun kontrolünde olan müziği dinlemesi istenir. Terapist, danışanın düşünce ve tutumlarını yönlendirmeden, duygularını ortaya çıkarabileceği iletişimi kurar. Danışanın terapistin sorduğu soruları zihninde canlandırması istenir. Sonlandırma aşamasında hastadan bu görselleştirmeleri ve

hayalleri durdurması istenir. Böylece hayal dünyası ile gerçeklik arasında sembolik bir bağ kurulur (Sezer, 2019, s.72).

4.7.5. Yaratıcı Müzik Terapi

Paul Nordoff ve Clive Robbins tarafından geliştirilen yaratıcı müzik terapisi aynı zamanda “Nordoff-Robbins” modeli olarak da bilinir. Bu modelde "her bireye ya da müziğe göre bireye uygun müzik vardır" anlayışı ortaya çıkmaktadır. Ağır bedensel veya zihinsel engeli olan kişilerin kendilerini ifade edebilmeleri için en iyi ifade yöntemlerinden biridir. Bu yöntemde terapistin çok iyi bir müzik bilgisine sahip olması gerekir. Bireysel seanslarda bireyler zil, davul gibi ses üreten, kullanımı kolay enstrümanlar kullanacakları için terapistin ana müziği oluşturup danışana/hastaya sunması gerekmektedir. Terapist, danışanın/hastanın vücut hareketlerine, deneyimlerine ve müzikal yönelimlerine odaklanarak sunduğu müziği şekillendirir. Danışan/hasta da bu şekillendirme sürecine dâhil olur (Sezer, 2019, s.74-75). Bu yaklaşımda iki terapist aynı anda seansı yönetebilir. Enstrümanı çalan terapist müziği ve melodileri kontrol ederken, diğer terapist danışanın/hastanın müzikle meşgul olmasını sağlar. Özel gereksinimli çocukların tedavisi için geliştirilen bu yöntem daha sonra yenilenerek yetişkinlerde kullanılmak üzere genişletilmiştir (Öztürk, 2019, s.98).

4.7.6. Müzik Terapinin Kullanım Alanları

Müzik terapisi; Özellikle yoğun bakım, cerrahi, psikiyatri, jinekoloji, pediatri, onkoloji, radyoterapi ve kemoterapi süreçlerinde ve hastalara uygulanan diğer girişimsel tanı ve tedavi süreçlerinde ortaya çıkan semptomlar başta olmak üzere ağrı ve anksiyete tedavisinde sıklıkla kullanılmaktadır. (Ançel, 2016 s.67). Örneğin, Wong ve ark. (2001, s.378) müzik terapi yöntemlerinden pasif müzik terapi yöntemini mekanik solunum yardımı alan hastalar üzerinde kullandıkları bilimsel bir araştırma yapmışlardır. Hastalara müzik dinletilmiş ve kaygı düzeyleri ön test ve son test uygulanarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonunda müzik terapisi “hastanın kaygısını azaltan, invazif olmayan bir hemşirelik müdahalesi” olarak tanımlandı. Müzik terapisinin kan basıncı üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Bekiroğlu (2011) yaşlı hipertansif hastalarda klasik Türk müziğinin kan basıncına etkisini incelemek amacıyla yaptığı bilimsel araştırmada hastalara 28 gün boyunca müzik terapisi uygulamıştır. Araştırma sonucunda hastaların kan basıncında ciddi bir düşüş tespit edildi. Bu çalışma müziğin sadece

psikolojik değil aynı zamanda fizyolojik bozuklukların tedavisinde de kullanılabileceğini göstermektedir. Bakır (2019) yaptığı tez çalışmasında iskemik felç geçiren kişilere pasif müzik terapisi uygulamış ve makamuşşakta bestelenen eserleri dinleyen hastaların uykularında ve yaşam kalitelerinde olumlu iyileşme olduğu sonucuna varmıştır. .

Güney ve Lundmark (2019) yaptıkları araştırmada Suriyeli mülteci çocuklara dans/hareket terapisi ve müzik terapisi uygulamışlar ve tamamlanan müzik terapi seanslarının özgüven gelişimine ve duyguların ifade edilmesine katkı sağladığı sonucuna varmışlardır. Özgündöndü (2019) yüksek lisans araştırması kapsamında yoğun bakım ünitesinde çalışan 56 hemşire üzerinde müzik eşliğinde gevşeme egzersizlerinin stres, yorgunluk ve başa çıkma tarzları üzerindeki etkisini incelemiştir. Deney grubundaki 28 hemşireye toplam 8 hafta boyunca haftada bir kez 20 dakika müzik eşliğinde kas gevşetme egzersizleri uygulanmıştır. Algılanan Stres Ölçeği (FSS), Yorgunluk Şiddeti Ölçeği ve Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (CPS) hem kontrol grubuna hem de deney grubuna uygulandı. Araştırmanın 8. ve 12. haftalarında deney grubundaki hemşirelerin stres düzeylerinin kontrol grubundaki hemşirelere göre anlamlı düzeyde azaldığı belirlenmiştir. Aynı zamanda deney grubundaki hemşirelerin yorgunluk oranlarının kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük olduğu tespit edilmiştir. Burada değinilmesi gereken önemli bir konu vardır. Yukarıda gösterilen kullanım yöntemleri "müzik tıbbı" kavramıyla karıştırılmamalıdır. Müzik tıbbının amacı, hastanın anlık acısını ve kaygısını azaltmayı amaçlayan "müzik dinleme" etkinliğidir. İlaç tedavisi gibi tıbbi destekler ve acil kabul edilebilecek duumların oluşması halinde danışana tıbbi müdahaleler mümkündür. Öztürk (2019, s.129) bu iki kavramla ilgili olarak şunları söylemektedir: "Müzik terapisinde terapötik ilişki müzik aracılığıyla kurulur ve süreç müzikle ilişkilendirilerek tanımlanır.

Müzikal tıpta terapötik ilişki müzik aracılığıyla kurulmaz ve süreç müzikle ilişkilendirilerek tanımlanamaz tanımı yapmaktadır. Müzik terapi, anlık değişiklikler yerine planlı seanslar halinde uygulanan, "müzik dinleme" yöntemi dışında birçok yöntemin uygulandığı bir süreç ve tamamlayıcı tedavi şeklidir. Klinik kullanımının yanı sıra okullarda, kreşlerde ve huzurevlerinde de kullanılabilir. Non-invaziv bir tedavi yöntemi olduğundan doğru kullanıldığında herkese fayda sağlayabilecek tamamlayıcı bir tedavi yöntemidir.

4.8. MÜZİK TERAPİNİN FİZYOLOJİK VE PSİKOLOJİK İŞLEYİŞİ

Müzik terapisi alan kişilerde fizyolojik ve psikolojik olarak istenilen yönde değişimlerin olması beklenmektedir. Bu değişiklikler çeşitli faktörlere bağlıdır. Bunlardan biri kortizol seviyeleridir. Müzik terapisi, beynin limbik sistemi ve otonom sinir sistemi üzerinde çalıştığı için kortizol düzeylerini düşürerek stresi azaltıcı bir etkiye sahip olabilir. Bu sistemler stres tepkisini düzenlemekten sorumludur ve stresli durumlarda kortizol salgılanmasına yol açar. Müzik terapisi, stresi azaltmak için bu sistemlerin aktivitesini değiştirebilir (Chan ve diğerleri, 2015, s.617). Müzik terapi seansları rahatlatıcı müzik kullanmak gibi çeşitli tekniklerle gerçekleştirilebilir. Bu müziğin ritmi, temposu ve tonu beyin aktivitesini etkileyerek rahatlama sağlayabilir. Ayrıca müzik terapi seansları bireylerin rahatlama, meditasyon ya da nefes egzersizleri yapmalarına da olanak sağlamaktadır (Yu ve diğerleri, 2019, s.330). Müzik terapi seansları sırasında vücutta kortizol seviyesinde azalma gözlemlenir. Aslında müzik terapisi rahatlama ve stres tepkisinin düzenlenmesi ile ilişkilidir. Düzenli olarak müzik terapisi seansları uygulamak bireylerin kortizol seviyelerini düşürmeleri için doğal bir yöntem haline gelebilir. Bu durum stres, kaygı ve depresyon gibi durumlarla mücadelede faydalı olabilir (Huang vd., 2016, s.107). Särkämö ve ark. (2013), müzik terapisinin psikolojik fayda sağladığı mekanizmaları tartışan bir inceleme makalesi yayınladı. Yazarlar, müzik terapisinin beyinde dopamin ve serotonin gibi zevk hormonlarının salgılanmasını artırarak ruh halini olumlu yönde etkilediğini ve stresi azalttığını öne sürüyor. Müzik terapisinde kullanılan ritim ve melodilerin belli bir etki yarattığı ve bu etkilerin beynin belirli bölgelerinde gözlemlendiği de iddia ediliyor. Ancak yazarlar müzik terapisinin etkilerini daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu vurguluyor.

4.9. ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN EĞİTİMİNDE MÜZİĞİN VE MÜZİK TERAPİNİN KULLANIMI

Müziğin özel eğitimde kullanımı özel gereksinimli öğrenciler için kritik öneme sahiptir. Eğitim sırasında doğru müziğin kullanılmasıyla öğrencilerin dikkat sürelerinin arttığı ve öğrenmelerinin kolaylaştığı kanıtlanmıştır. Ünal, Ece ve Yıkılmış (2016) özel gereksinimli öğrencilere öz bakım eğitimi vermek amacıyla yaptıkları çalışmada özel gereksinimi olan öğrencilere müzik ile birlikte öz bakım becerilerinin kolaylıkla

öğretilebileceği sonucuna varmışlardır. Karataş ve Karataş (2021) yaptıkları çalışmada Down sendromlu bireylerin gelişiminde müzik eğitiminin rolünü incelemiştir. Önceki yıllardaki bilimsel çalışmaları inceledikleri araştırmada, Down sendromlu kişilerin müzik eğitimi sayesinde sosyal, zihinsel ve fiziksel olarak birçok alanda gelişme kaydettiği belirlendi. Down sendromlu kişilerde görülen gecikmelerin müzik eğitimi sayesinde nispeten azaldığı gözlemlenmiştir. Otizm spektrum bozukluğu tanısı alan çocuklarda müzik eğitiminin önemini araştıran Pektaş (2016, s.35), araştırma yoluyla müzik eğitiminin veya müzik etkinliklerinin bu çocukların birçok gelişim alanında kalıcı olumlu etkiler yarattığını belirtmiştir. Aynı zamanda birçok çocukta ortaya çıkan problemli davranışların en aza indirilmesinde de etkin rol oynadığını söylemiştir. Cansöz, 2013 yılında tamamladığı yüksek lisans tezinde, belirli öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere müzik eğitimi sırasında keman eğitimi vermeyi ve bunun öğrencilerin problemli davranışları üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Yarı deneysel gözlem ve görüşme yöntemine dayanan bu çalışmanın genel sonuçları, keman öğretiminin belirli öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin davranış sorunlarını dolaylı olarak etkilediği ve öğrencilerin dikkat yeteneğini artırmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ

Müzik doğduğumuz andan itibaren hayatımızın bir parçası olagelmıştır. İnsanlık tarihinde; dini ritüellerden toplumsal kaynaşmaya, toplumların ortak duygular çevresinde bir araya getirilmesinden bireysel duyguların harekete geçirilmesine, bireylerin hayal güçlerini canlandırmaya ve en önemlisi fiziksel ve zihinsel iyileşmeye yönelik tıbbi ve terapötik kullanımı ile her daim çığır açıcı olmuş, insanların hayatına ve kültürel gelişmelere yön vermiştir. Müziğin tıbbi ve terapötik etkilerinin kullanımı neredeyse insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte gelişen teknoloji ve küreselleşen dünya düzeni ile birlikte bu konu üzerinde yapılan çalışmalara hız verilmiş, sağlanacak faydaları hayal gücüyle sınırlı olan bu alan pek çok araştırmaya konu olagelmış ve pek çok alana hali hazırda entegre edilmiştir. Eğitim ise bu alanlar içinde en önemlilerinden birisidir.

Eğitim hakkı temel haklardan biri olmakla birlikte hiç bir birey bu haktan mahrum edilemez. Dolayısıyla özel gereksinimli bireylerin eğitim hakkında yararlanabilmesi için günümüz dünyasında her ülkenin eğitim sisteminde bu bireylere yönelik özelleştirmeler ve geliştirmeler yapılmıştır. Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin gerek akran kaynaştırması gerekse özel eğitim kurumlarında eğitim alması sağlanarak bu bireylerin toplum içindeki yapı taşlarına dönüştürülmesi amacı güdülmektedir.

Özel eğitimde müzik etkinlikleri ve kreatif şarkı oyunları çocukların sadece müzik becerilerinin gelişimi için değil aynı zamanda fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel ve dilsel yaratıcılıklarının gelişimi açısından da önemlidir. Engelli bireylerin topluma girmekte ve yeni arkadaşlar edinmekte zorlandıkları dikkate alındığında müziğin bu anlamda etkili bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin, balon eşliğinde müzikle dans etmek çocuklar için eğlenceli olmasının yanı sıra, çocukların toplumla bütünleşmesine, sosyalleşmesine, ortama alışmasına ve rahatlamasına da yardımcı olur. Yapılan araştırmalar neticesinde, zihinsel engelli öğrenciler özelinde müzik terapi yöntemine göre yürütülen müzik terapide sosyal becerilerin öğretimi programının, zihinsel engelli öğrencilerin sosyal alandaki öğrenme davranışları üzerinde etkili olduğu kanıtlanmıştır. Bu program dahilinde başkalarını oyun oynamaya davet etme, başkalarından alınan eşyaları iade etme ve verilen görevi tamamlama gibi becerilerin üzerinde bu programın etkili olup olmadığı incelenmiş olup, özel gereksinimli bireylerin

beceri gelişimindeki artış, bu tarz programların özel eğitime entegre edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerde müziğin terapötik etkilerini; bu bireylerin kendini güvende ve rahat hissetme, öz farkındalıklarını geliştirme, sosyalleşme ve motivasyon, problem çözme, günlük hayattaki parça bütün ve neden sonuç ilişkilerini kavrayabilme yetilerini geliştirme, iletişim kurma yetilerini geliştirme, sorunlu ve tekrarlayan davranışlardan kurtulma gibi durumlarda başarı ile kullanmak mümkündür. Özel gereksinimli bireylerin akranlarına göre müzik terapisinden elde ettikleri verim yadsınamayacak oranda yüksektir; lakin özel gereksinimli bireylerle çalışmak profesyonel bağlamda daha fazla yeterlilik ve aynı zamanda zihinsel olarak güç ve sabır gerektirir. Kimi zaman özel gereksinimli bireylerde birden fazla yetersizlik görülebilmektedir. Bu durum müzik eğitimi açısından bireysel bazda düzenlenecek yaratımcı eğitim, gereksinime göre düzenlenmiş eğitim ekipmanları ve sınıf ortamı gerektirdiğinden öğretmenlerin üzerine daha fazla iş yükü binmektedir. Bu nedendir ki; ülkemizde henüz uygulanmaya konmamış olan ancak uygulamalarını Amerika Birleşik Devletlerinde gördüğümüz yardımcı eğitimci/müzik terapistinin eşlik ettiği eğitim kurumları ile koordineli bir biçimde yürütülen tedavinin de dahil edildiği müzik derslerinin eğitim sistemimize en kısa sürede entegre edilmesi, özel gereksinimli bireylerin eğitimden sağlayacağı yararı maksimize edecektir.

Tekrarlayan sorunlu davranışlar sınıf ortamında akran eğitimini etkileyebileceğinden karma eğitimde çocukların akranları ile iletişim kurabilecekleri, her iki gurubunda ortak edinim sağlayabileceği müzikli aktiviteler düzenlenmeli ve her iki gurubun da seviyesine hitap eden eğitim materyalleri yazılı ve sesli olacak şekilde sunulmalıdır. Müziğin terapötik etkilerinin özel gereksinimli bireylerde sağladığı faydaları gözlemlemek için ebeveynler ve diğer branş öğretmenleri ile iletişim halinde kalınmalı ve bu bireyler ders saatleri dışında da gözlemlenmelidir.

Müzik ile verilecek terapötik eğitimin özel gereksinimli bireylerin dil ve konuşma becerilerinde gelişim sağladığı yapılan pek çok araştırma ile sabittir. Basit sözlü şarkıların tekrar eden ritmik ve hareketli yapısı, bu tarz şarkıların hafızada kalmasını kolaylaştırarak çocukların kelime haznesini geliştirecek; telafuzları ve iletişim kurma yetenekleri üzerinde olumlu gelişmelere yol açacaktır. Bu durumdan yola çıkarak özel gereksinimli bireylerin iletişimsel yetilerinin artmasında büyük katkıları olan müziğin

terapötik etkilerini eğitimde kullanılması kaçınılmazdır. İletişim yetisi gelişen özel gereksinimli bireyler sosyalleşmeye daha açık hale gelmektedir. Günlük yaşamlarında gerekli küçük diyalogları sürdürebilme, sorulan sorulara doğru ve anlaşılır yanıtlar verebilme, kendini ifade etme ve isteklerini dile getirebilme gibi iletişim becerilerinde oluşması sağlanan küçük değişimler özel gereksinimli bireylerin günlük hayata adapte olarak kendilerine toplum içerisinde bir yer bulmalarına, çok zorlu geçen hayatlarında kendi içlerine kapanmadan dünyaya bir pencere açmalarına katkı sağlayacaktır.

Otizm spektrum bozukluğu, duygu durum bozuklukları gibi tekrarlayan ve sorunlu davranışları bulunan özel gereksinimli bireylerin eğitiminde akranları ile iletişim kurmalarını sağlayabilmek için çocukların ortak yürütebilecekleri etkinlikler düzenlemek önem taşımaktadır. Ancak özel öğrenim güclüğü olan bireylerin bu tarz etkinliklerde materyal ve sözlü yönerge takibinde zorlanacakları bilindiğinden bu çocuklarında dahil olabilecekleri şekilde içerikler hazırlanmalı ve öğrencilerin düzeylerine göre entegre edilmedir. Tekrarlayan davranışların sınıf ortamında sorun yaratacağı ve diğer öğrencilerin dikkat sürelerini kısaltacağı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle öğrencilerin tekrarlayan sorunlu davranışlarına eğitmen tarafından müdahale etmek için kullanılan yöntem ve teknikler sürekli değişkenlik göstermekte olup tamamen özel gereksinimli bireyin davranışlarına göre şekillenmektedir. Örneğin; odaklanma problemi yaşayan bir öğrencinin derse katılımını sağlamak için eğitmen tarafından herhangi bir enstrümanın icrası bireyin ilgisini çekebilecek yollardan birisidir. Özel gereksinimli bireyin verdiği tepkiye bakılarak yöntem değişikliğine gidilebilir. Araştırmacının uzun süreli tecrübelerine dayanarak belirlediği çıkarım; kişiselleştirilmiş, yaşanan durum esnasında belirlenen ve tekrarlayan olumsuz davranış engelleyici yöntemlerin kullanılmasının gereklilik arz ettiğidir. Bu yöntemlerin kullanımı bireylerin uzun vadede odaklanma sürelerini arttırarak, bu davranışların bireyler tarafından tamamen terkedilmesine olanak sağlamıştır.

Down sendromlu (bedensel ve zihinsel engele sahip) ve mental yetersizliği bulunan özel gereksinimli bireylerin müziğin terapötik etkilerinden eğitim ortamında faydalanabilmesi için grup çalışması yapılması, çocukların eğitimden alacağı verimi arttırarak bu bireylerin sosyalleşmelerini kolaylaştıracaktır. Grup çalışmaları esnasında iletişim kuran çocukların özgüvenlerinin artmasının sağlanması ve bu sayede toplum içerisinde kendilerine bir yer edinmeleri amaçlanmaktadır. Grup çalışmaları kolay ve

bölünerek kullanılabilen müzik aletleri (boomwhackers/deskbells gibi) eşliğinde, oyun ve dans etkinlikleri şeklinde eğitmen tarafından hazırlanmakta olup, bu çalışmalara özel gereksinimli öğrencilerin katılımı sağlanarak bir arada ve birbirlerine uyumlu şekilde ortak çalışma yürütebilme becerilerinin gelişmesi hedeflenmektedir. Yapılan bu çalışmalar özel gereksinimli bireylerin birbirleriyle uyum içinde olmasını sağlayarak, bireysel açıdan odaklanmayı ve bireyin icra etmesi gereken bölümü başarı ile gerçekleştirerek grup içerisinde ki kompozisyonunu tamamlamasını ve bu sayede bir bütünün parçası olmayı öğretmeyi hedeflemekle beraber diğer bireylerle ortak hareket etmeyi öğretmek çocukların aile ve sosyal ilişkilerde yer alması sağlanmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin birçoğu kaba ve motor hareketlerin gelişimi konusunda akranlarından geride seyretmektedir. Özel eğitimde verilen müzik eğitimlerinde kullanılan yöntemler, bu bireylerin gerek enstrüman kullanımı gerekse dans ve oyunlarla bedensel hareketlerin müziğin içine katılması sayesinde, bireylerin motor hareketlerinin gelişimi sağlanmaktadır.

Özel gereksinimli bireyler için müzik; onların karanlık ve yalnız dünyalarından çıkmalarını sağlayacak bir umut ışığıdır. Onların doğası gereği zor olan hayat koşullarını kolaylaştırmak ve müziğin renkli dünyasına adım atmalarını sağlayarak yüklerini hafifletmek, eğitmenlerin ve müzik terapistlerinin temel amacıdır. Müziğin evrensel dili her bireyde olduğu gibi özel gereksinimli bireylerde de hayal dünyalarının kapısını açarak onların yalnızlaşmalarını önlemekte ve bu bireyleri ötekileştiren hayattan bir çıkış yolu sunmaktadır. Bu noktada müziğin özel gereksinimli bireylerin özgürleşmesi ve üretken insanlar haline gelmeleri için paha biçilemez bir araç olduğu göz ardı edilemez. Bu nedenledir ki özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda müziğin terapötik etkilerinden yararlanmak özel gereksinimli bireyler için hayati bir önem arz etmektedir.

Araştırmacının içerisinde bulunduğu eğitim ortamı, özel gereksinimli bireylerin gözlemlenebilmesini ve gelişimlerinin takip edilmesine uygun ortam sağladığından verilecek olan tavsiyeler araştırmacının deneyimleri ile tez süresince incelenen çok sayıda araştırmanın sonucu harmanlanarak oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akgöz, S. Ercan, İ. & Kan, İ. (2004). Meta-Analiz. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(2) 107-112.
- Akgül, Barış, D. & Şendurur Y. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165-174.
- Akpınar, H. (2012). *Görme engellilerde braille işaret sistemi ve müzik eğitiminde kullanılabilirliği*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi, Erzurum.
- Altınölçek, H. (2004). Tedavide müzik ve antik dönem uygulaması. Müzik ve Bilim Dergisi, 1, http://www.muzikbilim.com/1m_2004/altinol_h.html. (Erişim tarihi: 12.12.2023).
- Alvin, J. (1966). *Music therapy*. London: John Clare Books.
- Altaev, Z., Massalimova, A., Tuleubekov, A., Doskozhanova, A. (2020). Essence and typology of intellect in al-farabi's epistemology. *Bilig*(95), 79-95. <https://doi.org/10.12995/bilig.9504>(Erişim tarihi: 13.01.2024).
- American Psychiatric Association | [psychiatry.org](https://www.psychiatry.org). DSM History <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm/history-of-the-dsm> (Erişim tarihi: 13.01.2024).
- Ançel, G. (2016). Müziğin terapötik kullanımı ve psikiyatri hemşireliği. *Türkiye Klinikleri J Psichiatri Nurs-Special Topics*, 2(3), 67-72
- Artan, İ. (2001). Engelli çocukların eğitiminde önemli bir teknik: müzik. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 43-55.
- ASHA(2007), American speech-language-hearing association childhood apraxia of speech technical report: ad hoc committee on apraxia of speech in children, yazarı belli değil. <https://www.asha.org/policy/tr2007-00278/#sec1.2>(Erişim tarihi: 22.01.2024).
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Ataman, A., Acarlar F., Günel, M.K., Gökdere M., Özen, A., Batu E.S., Yıldırım Doğru, S., Altunay, B. Gürgür, H., Uysal, H., Sönmez, N., Akçin, N., Özokçu, O.,

- Gümüş, S.S., Çuhadar, S., Aslan, Y.G., Sola, C., (Ed.). Cavkaytar, A. (2013). *Özel eğitim*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Babacan, E. (2010). *Başlangıç piyano eğitiminde algısal öğrenme stillerinin uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bal, S. ve Artan, İ. (1995). *0-6 yaş çocuklarının müzik eğitimi*. İstanbul: YA-PA.
- Berrakçay, O. (2008). *Müziğin bir yaygın gelişimsel bozukluk tipi olan otizmde ortaya çıkan problemleri davranışları üzerinde etkisi, ritim uygulaması çerçevesinde 4 örnek olay*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikleri ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Boso, M. & D'Angelo, E. & Barale, F. (2013). Otizm spektrum bozukluğunda müzik yeteneği ile nöropsikolojik ilişkisi. *Music and Medicine*, 5(4) 223-227.
- Bruyn, L. & Moelants, D. & Leman, M. (2011). Otizm spektrum bozuklukları olan katılımcılarda şekillendirmiş müzik etkili test yaklaşımları. *Music and Medicine*, 4(1) 28-36.
- Bulut, Ö. M. (2011), *Kalabalıklar ve beden müziği*, (Sanatta Yeterlilik Tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Caria, A. & Venuti, P. & Falco, S. (2011). *İşlevsel ve işlevsel olmayan beyin devreleri temeli olan otizm spektrum bozukluklarında müziğin duygusal süreci* İngiltere: Oxford University Press. Cerebral Cortex. 21:2838--2849
- Ceylan, F. (2012). *Okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik bir çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Ceylan, Ş. (2010). *Okul öncesi eğitimde drama "sosyal –duygusal gelişim"* (Ed. Ömeroğlu, E.), Karaca Eğitim Yayınları: Ankara

- Chan W.M., Chan M.F., Lee O.K., Chung YF(2005). Music and its effecton the physiological responses and anxiety levels of patients receiving mechanical ventilation: a pilot study. *J Clin Nurs*, 14(5), 609-620.
- Cleveland Clinic(2023). Dyslexia: what it is, causes, symptoms, treatment & types, Cleveland Health Library, yazarı belli değil. <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/6005-dyslexia> (Erişim tarihi: 02.02.2024).
- Çadır, D. (2008). *Zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çalışır, F. (1988). *Müzik teorisi* (2. Baskı). Ankara: K.K. Basımevi.
- Çevik, D. B. (2007). Müzik öğretim yöntemlerinden orff öğretisine genel bir bakış. *BAÜ FBE Dergisi*, 9(1), 95-100
- Day, A. R. (1996), Çeviren: Aşkar, A. G. (1996), Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayımlanır. Bölüm 3 (s:7). http://www.emrahacar.com/academic/rm/Bilimsel_Makale.pdf (Erişim tarihi: 11.01.2024).
- De Jong, O. (2007). Trends In Western Science Curricula And Science Education Research: A Bird's Eye View. *Journal of Baltic Science Education*, 6(1), 15-21.
- Degryse, M. (2010). Creating a safe place in the midst of aggression: Music therapy in childpsychiatry. *Approaches: Music Therapy& Special Music Education*, 2(2), 48-54.
- Demirova Györffy, G. & Demirtaş O. H. & Gün, E. & (Ed.). Karakelle, S. *Piyano öğretiminde pedagojik yaklaşımlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Çakır, C. (2011). *Türkiye'deki ilköğretim düzeyindeki eğitilebilir zihinsel engelliler için müzik eğitiminin durumu ve öğretim programı model önerisi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara
- Doğru M. & Gençosman T. & Ataalkın N.A. & Şeker F. (2012), fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, Sayı: 1, 49-64.
- Doğru, Yıldırım, S. S. Durmuşoğlu, Saltalı, N. (2013). *Erken çocukluk döneminde özel eğitim*. Ankara: Maya Akademi

- Eren, B. & Deniz, J. & Düzkantar, A. (2013). Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 13(3).
- Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff-schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 14-25.
- Eripek, S .(2007). *Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Erkan, G. (1990). *Ortopedik özürlü çocukların kendini kabul düzeyi üzerine bir araştırma*. İstanbul: Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu.
- Ertem, Ş. (2011). Orta Düzey Piyano Eğitimi İçin Repertuar Seçme İlkeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 1 (2), s. 645-652.
- Fenmen, M. (1947). *Piyanistin kitabı*. Ankara: Akba Kitabevi.
- Frick, J.W. (1999). *A qualitative study of music and communication in a musically rich early childhood special education classroom*. (Unpublished Doctoral dissertation). George Mason University, Virginia.
- Frick, P.J. & Loney, B.R. (1999). *Outcomes of children and adolescents with conduct disorder an oppositional defiant disorder*. New York: Plenum.
- Gökdere, M. (2013). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi. *Gönüllü Eğitim / Eğitim Bilim ve Kültür Dergisi*, 7 (16), 6-12.
- Gökmen, U. (2010). *Otizm tanısı almış bir çocuğun müziğe ve müzik çalışmalarına verdiği tepkilerin betimlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Güven, E & Çevik, D. E. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik çalışma (Balıkesir Üniversitesi örneği). <http://iconte.org/FileUpload/ks59689/File/017..pdf> (Erişim tarihi: 12.01.2024).
- Güven, E. (2011). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, E. (2011). Müzik Dersleri ve Kaynaştırma Uygulaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 19(3), 709-718.

- Hanser, S. B. (1999). *The new music therapist's handbook* (2nd edition). Boston: Berkeley
- Huang CY, Chang ET, Lai HL. (2016). Comparing the effects of music and exercise with music for older adults with insomnia. *Appl Nurs Res.* Nov;32, 104-110. doi: 10.1016/j.apnr.2016.06.009. Epub 2016 Jun 23. PMID: 27969011.
- İftar, Kırcaali, G. (2003). *Otistik özellik gösteren çocuklara iletişim becerilerinin kazandırılması*. İstanbul: YA-PA.
- İftar, Tekin, E. (Ed.). (2013). Özel gereksinimli bireyler ve bakım hizmetleri . <http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/SHZ201U.pdf> (Erişim tarihi: 14.01.2024)
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırşehirli, M. & Ece, S. A. & Yıkılmış, A. (2011). Zihin engelli çocuklara öz bakım becerilerinin şarkı yoluyla öğretilmesi. http://www.engelsizumutlar.com/files/Makale-4_engelsizumutlar.com.pdf. (Erişim tarihi: 12.01.2024).
- Killin, A. (2017). Plio-Pleistocene foundations of hominin musicality: Coevolution of cognition, sociality, and music. *Biological Theory*, 12(4), 222–235
- Korucu, N., (2005). *Türkiye’ de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren kurumların karşılaştığı güçlüklerin analizi: kurum sahipleri, müdür, öğretmen ve aileler açısından*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kurt, G. (2006). *Zihinsel engelli çocuklarda, müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji, İnsan Bilimleri ve Felsefe, İstanbul.
- Lally M. and Valentine-French S.(2020). *Lifespan development: a psychological Perspective Second Edition*. College of Lake County Foundation: California <http://dept.clcillinois.edu/psy/LifespanDevelopment.pdf> (Erişim tarihi: 02.01.2024).
- Langan, D. (2009). Özel eğitim için müzik terapi bir değerlendirme aracı: eğitim sonuçlarını birleştirme. *The Australian Journal of Music Therapy*. 20, 78-98.
- Lawes, M. (2012). Sonuçlar üzerinde raporlar: uyarlanan “ aqr enstrüman” otizmde müzik terapi kullanımını değerlendirme. *Music Therapy & Special Music Education*. 4 (2).

- Malkoç T. & Ceylan F. (2011). Okul öncesi dönem işitme engelli çocukların müzik eğitimi etkinliklerinde dikkat eksikliğini geliştirme becerisine ait inceleme. *Journal Of Educational And Instructional Studies In The World*. 1 (1), 56-63.
- Malkoç T. & Ceylan F. (2012). Okul öncesi dönem işitme engelli çocuklarda müzik eğitiminin sözel açıklama becerilerine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 1 (2), 59-65.
- Malkoç T. & Ceylan F. (2013). Okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2 (1), 117-126.
- Mateos-Moreno, & D. D.Phil. & Atencia-Doña L. (2013). Şiddetli otizm tanılı genç erişkinlerde dans/hareket ve müzik terapinin birleşik etkisi. *The Arts in Psychotherapy*. 40 (2013) 465– 472.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. United States of America: Pearson Education.
- MEGEP (2008). Çocuk gelişimi ve eğitimi, özel eğitimde müzik etkinlikleri https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf (Erişim tarihi: 05.01.2024).
- Morgül, M. (1995). *Yaratıcı drama ile oynayarak yaşayarak öğrenme*. İstanbul: YA-PA.
- Nordoff, P., Robbins, C. (1977). *Creative music therapy: Individualized treatment for the handicapped child*. John Day Co: First Printing Ed. Michigan Üniversitesi, ABD.
- Nordoff, P., Robbins, C. (1983). *Music therapy in special education*. (2nd Edition), By Paperback, USA: Barcelona Publishers.
- Önal, O. & Çaydere, Ö. Ö. (2010). Otistik çocuklarda müzik eğitimi. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6(2), 225-235.
- Önal, O. (2010). *Otistik çocuklarda müzik eğitimi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Öner, K. A. (2006). *Müziğin öğrenme güçlüğü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konya.

- Öztürk, M. (2011). Türkiye’de engelli gerçeği. http://manifestomuz.files.wordpress.com/2011/04/turkiyede_engelli_gercegi.pdf (Erişim tarihi: 05.01.2024).
- Özyürek A. & Ömeroğlu, E. & Ceylan Yayla, Ş. & Erbay F. & (2010). *Dramatik etkinliklerden dramaya teoriden uygulamaya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Pektaş, S., ve Yurga, C. (2016). Özel eğitimde oyun ve müzik etkinlikleri. *Turkish Journal of Arts and Social Sciences*, 2(2), 33-38.
- Pirgon Y. & Babacan, E. (2013). Görme engelli öğrencilerin piyano eğitimi üzerine durum çalışması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 29, 191-206. (Erişim tarihi: 05.01.2024).
- Pratt, R. R. (1991). Music education and medicine. *Music Educators Journal*, 77(5), 31-36.
- Renzulli, J. S. (1999). What is thing called giftedness, and how do we develop it? A twenty-five year perspective. *Journal For Education Of Gifted*, 23(1), 3-54.
- Rynkiewicz, A. (2005). Zastosowanie muzykoterapii u osób z zaburzeniamize spektrum autyzmu. (TR:Otizm spektrum bozukluğunda müzik terapinin kullanımı), Centrum Diagnozy, Warszawa: *Terapii i Edukacji*, 3(1), 11-26.
- Sağlam, M. & Yüksel, İ. (2007). Program değerlendirmede meta-analiz ve meta değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 18.
- Saraç, A.G. (1992) “Türkiye”de eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde viyolonsel öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrenciye yansması”, (Yüksek Lisans Tezi). G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara,
- Savarimuthu, D. & Bunnell, T. (2002). Öğrenme güçlüğü çeken hastalarda müziğin etkisi: bir literatür araştırması. *Complementary Therapies in Nursing & Midwifery* 2002 (8).
- Sezer, F. (2019). *Müzikle terapi tarihi-etkileri-model ve teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Somakcı, P. (2003). Türklerde müzikle tedavi. http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_15/07_somakci.pdf (Erişim tarihi: 31.01.2024).
- Staum, M. (2010). Music therapy and language fort the autistic child. www.togetherforautism.org/articles/music_therapy_language_autistic_child.php. (Erişim tarihi: 18.12.2023).

- Şahin, A., & Şahin, F. (2020). Zihinsel engelli çocuklarda spora katılımın sosyal beceri gelişimine etkileri. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 236-242.
- Tohum Otizm Vakfı, (2012). Tohum Otizm Vakfı, Otizm El Kitabı (Ed. 2003) içinde, *Otizimde eğitim, terapi ve tedavi yöntemleri*.
- Tufan, E & Güven, E. (2010). Kaynaştırma sınıflarında işbirlikli öğrenme yöntemi ile müzik dersleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 557-573.
- Tunçdemir, İ. (1996). *Çoksesli müzik alanındaki kadın devlet sanatçılarımız* (Yüksek Lisans Tezi), A. Ü. Sosyal Bil. Ens. Güzel Sanatlar Eğitimi, Ankara.
- Tunçdemir, İ. (2004), Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu içinde, *Çoksesli müzikte harika çocuk kanununun Türk müzik kültürüne etkisi: İdil Biret-Suna Kan örneği*, (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü s.250-257), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Turan, D. (2006). *Özel eğitimde müzikten yararlanmada karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi*.(Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2007). Musiki muallim mektebi ve müzik eğitimi. Müzik Eğitimcileri Derneği İnternet Sitesi.
http://www.muzed.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=116&Itemid=
em (Erişim tarihi: 20.12.2023).
- Wong H.L., Lopez-Najas V., Molassiotis A. (2001). Effects of musictherapy on anxiety in ventilator-dependent patients. *HeartLung*, 30, 376-387.
- VanWeelden, K., & Heath-Reynolds, J. (2017). Steps to designing authentic assessments for students with disabilities in music classes. *Music Educators Journal*, 104(2), 27–31. <https://www.jstor.org/stable/26588615> (Erişim tarihi: 01.02.2024).
- Yılmaz, E. (2010). Otistik çocuklarda müzik atölyesi çerçevesinde ortaya çıkan sözsüz iletişim işaretlerinin incelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Yükselsin Yavuz, İ. & Berrakçay, O. (2010). Bir müziksel terapi modeli olarak etkileşimli ritim tekrarı alıştırmaları'nın otistik spektrum bozuklukları olan çocuklardaki problem davranışların azaltılmasındaki etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*. 3(10).

Yazarı Belli Değil (2020). Fizik tedavide özel eğitim desteğinin önemi <https://www eylulrehabilitasyon.com.tr/makale/37-fizik-tedavide-ozel-egitim-desteginin-onemi> (Erişim tarihi: 02.02.2024).



EKLER**EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU FORMU****ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ****YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU****ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ****LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ****SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 22/03/2024

Tez Başlığı: Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklarda Müziğin Terapötik Etkisi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 84 sayfalık kısmına ilişkin, 28/02/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6 'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☒ Kaynakça hariç
- 3- ☒ Alıntılar hariç
- 4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/03/2024

Adı Soyadı: Tolga YAMAN
Öğrenci No: 22408900039
Anabilim Dalı: Sanat ve Tasarım
Programı: Sanat ve Tasarım
Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Turgay
AKDAĞOĞLU

EK 2. ETİK KOMİSYON MUAFİYET FORMU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU**ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ****LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ****SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tez Başlığı: Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklarda Müziğin Terapötik Etkisi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
22/03/2024

Adı Soyadı: Tolga YAMAN

Öğrenci No: 22408900039

Anabilim Dalı: Sanat ve Tasarım

Programı: Sanat ve Tasarım

Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Turgay
AKDAĞOĞLU

Detaylı Bilgi: <https://www.ardahan.edu.tr>

Telefon: 0-4782117522

Faks: 0-4782117523

E-posta: lisansustuegitim@ardahan.edu.tr

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Tolga YAMAN

Doğum Yeri ve Tarihi :]

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği
Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sanat
ve Tasarım Anabilim Dalı Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : Müzik Alanında Araştırmalar ve Değerlendirmeler- Özel
Gereksinimli Çocukların Deniz Feneri Müzik Eğitimi

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığına ait okullar, Halk Eğitim
Merkezi, Belediye Semt Konakları Gülen Yüzler Down
Kafe

İletişim

E-Posta Adresi

Tarih

Jüri Tarihi : 22/03/2024



T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat Ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat Ve Tasarım Bilim Dalı

**ÖZEL EĞİTİM
İHTİYACI OLAN
ÇOCUKLARDA
MÜZİĞİN TERAPÖTİK**

Tolga YAMAN

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2024

ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARDA MÜZİĞİN TERAPÖTİK ETKİSİ

Tolga YAMAN

2024